

Slovenski VESTNIK

LETNIK XXXIII.

CELOVEC, PETEK, 22. DECEMBER 1978

ŠTEV. 51 (1897)

V novo leto kljub vsemu - z zaupanjem

Leto 1978, od katerega se poslavljamo, je bilo v znamenju tridesetletnice splošne deklaracije OZN o človekovih pravicah. Bilo je v znamenju prizadevanj za spoštovanje človeka in njegovega dostojanstva, in to na osnovi bridkih izkušenj iz preteklega doba, ko je prav zatiranje človeka in kratenje njegovih pravic privedlo človeštvo v drugo svetovno vojno z vsemi njenimi strahotami.

Eno najvažnejših spoznanj, pridobljenih v tej vojni, je vsekakor to, da zavisi mir v zelo veliki meri prav od spoštovanja človekovih pravic. To velja tako v širokem svetovnem merilu, kakor velja v ožjem nacionalnem ali državnem merilu in ne nazadnje tudi v najožjem, to je v družinskem krogu. Mir je resnično zagotovljen samo tam, kjer se odprta vprašanja obravnavajo in rešujejo na osnovi enakopravnega partnerstva, ne pa v obliki enostranskega vsiljevanja diktatov.

Pravilnost teh ugotovitev nam dogodki v svetu vedno znova potrjujejo. Povsem tam, kjer skuša eden drugemu vsiljevati svojo voljo, prihaja do nemirov; povsod tam, kjer rešitve iščejo mimo prizadetih, izbruhnejo spori; povsod tam, kjer sta človek in njegovo dostojanstvo zatirana, si pravica poišče pot na način, ki prej ali slej vodi lahko tudi do nasilnih rešitev. Primerov je dovolj: naj bo to Bližnji vzhod ali Južna Afrika, ali Iran, Irsk in mnoga druga žarišča — kratenje svobode, politika razizma in apartheida, odrekanje enakopravnosti in izvajanje diskriminacije, vse to so pojavi, ki predstavljajo napad na človekove pravice in zato tudi ogrožajo mir.

V tej luči gledano, današnji položaj v svetu gotovo ni takšen, da bi se lahko predajali zadovoljstvu. Tudi razmere doma na Koroškem in v Avstriji niso tako rožnate, da bi smeli postati brezbrizni glede bodočnosti. In še zlasti v našem lastnem vprašanju nimamo nobenega vzroka, da bi se pridruževali tistim „krivim prerokom“, ki trdijo, da je manjšinsko vprašanje rešeno, ko pa nam vsakdanja praksa vedno znova dokazuje, da smo še zelo daleč od dejanske in zadovoljive ureditve našega problema.

Vendar pa to ne pomeni, da bi morali biti malodušni. Ravno v letu, ki se sedaj izteka, smo na mačehovski odnos države in na grožnje s političnimi procesi odgovorili z dejanji, ki izpričujejo našo samozavest in našo življenjsko voljo: z akcijami samopomoči in ob podpori matičnega naroda ter solidarnosti prijateljev iz večinskega naroda rasteta kulturna domova na Radišah in v Sentprimozu, kjer nastaja tudi otroški vrtec — naš prispevek k Mednarodnemu letu otroka 1979.

Zato lahko kljub vsemu z zaupanjem stopamo v novo leto, v katerem bomo nadaljevali boj za naše manjšinske pravice, ki so del splošnih človekovih pravic.

TUDI V ZDRUŽENIH NARODIH:

Pravice manjšin so del splošnih človekovih pravic

Kakor smo poročali že v zadnji številki našega lista, so bile ob nedavnem Dnevu človekovih pravic po vsem svetu različne svečanosti, ki so letos še posebej potekale v znamenju 30-letnice sprejetja splošne deklaracije o človekovih pravicah. Tega dogodka so se še zlasti spominjali tudi na sedežu Združenih narodov, kjer so predstavniki posameznih držav v svojih govorih izražali pričakovanje, da bo OZN konstruktivno in univerzalno prispevala k uresničitvi in nadaljnjemu razvijanju te pridobitve človeštva.

Pri tem je bila posebno poudarjena neločljivost in medsebojna odvisnost vseh človekovih pravic in temeljnih svoboščin — državljan- skih in političnih, prav tako kot tudi ekonomskih, socialnih, družbenih in kulturnih. Večina govornikov pa je opozorila zlasti na množično kršitev pravic narodov in posameznikov pod nadvlado kolonializma in rasizma, pod tujo okupacijo in pod vsake vrste tujo nadvlado.

Med drugimi govorniki je posebej tudi jugoslovanski predstavnik Miljan Komatina poudaril, da bi bilo uveljaviti človekovih pravic najmanj v prid, če bi te pravice jemali kot instrument za vsiljevanje

družbenih modelov in konfrontacij političnih sistemov. „Zlasti škodljive so nam zdijo dvojne norme in merila za uresničevanje človekovih pravic,“ je dejal jugoslovanski predstavnik in menil, da za tem tičijo vedno le ideološki kriteriji, ozki osebni interesi in ostaline koncepcije hladne vojne. „Pomembno je, da onemogočimo zlorabljanje človekovih pravic za vmešavanje v notranje zadeve drugih držav ali medblokovsko kosanje, ker to ne le da ne prispeva k poglobljanju človekovih pravic, temveč povzroča zaostritev v mednarodnih odnosih.“

Veleposlanik Komatina je naglasil, da se Jugoslavija zavzema za to, da naj državljanske, politične, ekonomske, socialne in kulturne pravice veljajo za „enako pomembne“. Posebej pa se zavzema tudi za konkretizacijo pravic narodnostnih manjšin, je poudaril jugoslovanski predstavnik in dodal, da je za uresničevanje teh pravic „predvsem odgovoren večinski narod, zakaj težko si je zamisliti resnično svobodo večinskega naroda, če te svobode ne zagotovi narodnostni manjšini“. In je še dodal, da ni mogoče uresničiti demokracije brez nacionalne svobode.

„Majhni koraki“ ministra Pahra

Prejšnji teden je skupina jugoslovanskih novinarjev na povabilo avstrijske vlade obiskala Dunaj, kjer jo je sprejel tudi zunanji minister dr. Pahr. V enournem pogovoru je pojasnil stališča avstrijske vlade do odnosov z Jugoslavijo in do obstoječih problemov.

V tem okviru je minister Pahr omenil tudi problem slovenske in hrvaške narodnostne manjšine v Avstriji. Po Tanjugovem poročilu je pri tem izrazil mnenje, da se je ozračje tudi v tem pogledu v zadnjem času precej izboljšalo. Tako „izboljšanje“ vidi minister Pahr v povečanju odstotka učencev, ki so se vpisali v dvojezične šole na Koroškem (v resnici je absolutno število prijavljenih otrok znova nadovalo); nadalje v otvoritvi slovenskega otroškega vira v Celovcu (ki pa bi moral biti kot sad samopomoči koroških Slovencev državi prej v sramoto kot v ponos, ker tako mačehovsko ravna s svojimi državljani slovenske narodnosti); pa še v napovedani uvedbi posebnih radijskih oddaj za gradiščanske Hrvate (enkrat na teden pol ure res ni ravno velikodušno).

Ko je odgovarjal na vprašanja novinarjev, kakšnih praktičnih ukrepov se namerava vlada lotiti pri urejanju manjšinskih problemov, je minister Pahr povedal, da bo vlada „nadaljevala po začrtani poti“. Po njegovem bo treba „razmisliti“ o tem, da bi tu in tam odprli kak nov otroški vrtec, še posebej pa naj bi pripadnikom slovenske in hrvaške manjšine utrla pot v javne službe. V tej zvezi je omenil tečaj slovenskega jezika za sodnike v Celovcu

ter pripravo besednjaka, „namenjenega za praktične potrebe“. Spomnil je tudi, da je izšlo nekaj knjig v hrvaškem jeziku; toda glede posebnih televizijskih oddaj za manjšine vidi minister Pahr težave, ker „ta medij ni regionalen“.

Ob koncu je minister Pahr izrazil mnenje, da „je skrb za manjšini trden most v sklopu vsega, kar nas povezuje s sosednjo državo“. Očitno pa se je sam zavedal, da je spričo odnosa do manjšin, kot se kaže v zakonu o narodnih skupinah in zlasti v odredbah k temu zakonu, ta most zgrajen na zelo majavih, že močno gnilih temeljih. Kajti Pahr je o svojem naštevanju sam ugotovil, da so to „majhni koraki“.

Vemo, da manjšinskega problema ni mogoče rešiti z enim samim ukrepom. Potrebni so številni manjši in večji „koraki“, toda le-ti morajo biti v celoti usmerjeni v en skupen cilj — v globalno zaščito obstoja in razvoja manjšin. Ravno v tej osnovni usmeritvi pa je manjšinska politika Avstrije na povsem zgrešeni poti, kakor to nedvoumno kažejo njeni dosedanjí ukrepi za izvajanje tozadevnih mednarodnih pogodbenih obveznosti, s katerimi je bila veljavnost v državni pogodbi zajamčenih manjšinskih pravic vsebinsko in ozemeljsko izničena na smešen minimum.

Ob takšnem reševanju manjšinskega vprašanja tudi „majhni koraki“ ministra Pahra še zelo dolgo ne bodo privedli do tega, da bi zagotovili obstoj slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji.



Zadovoljne praznike in mnogo uspehov v novem letu vsem bralcem, naročnikom in sotrudnikom

UREDNIŠTVO **Slovenski VESTNIK** UPRAVA

Andreotti: Rešitev manjšinskega problema tudi širši interes države

Enotna delegacija slovenske manjšine v Italiji je obiskala 14. decembra predsednika vlade Andreottija in v pogovoru poudarjala nujnost globalne rešitve manjšinskega problema. Delegacija je sprejel tudi predsednik poslanske zbornice Pietro Ingrao. Predsednika vlade so predvsem opozorili na dejstvo, da se poldrugo leto po zadnjem srečanju z njim vprašanje slovenske manjšine še ni premaknilo z mrtve točke; da so se dejansko poslabšale razmere, posebno v Benečiji, kjer manjšina nobene zaščite nima.

Vladna komisija, ki so jo ustanovili na pobudo Andreottija deluje namreč le slabo in počasi in se vrhu

tega ni soočila z manjšinsko stvarnostjo v krajih kjer živijo Slovenci. Očividno uporablja komisija podobno zavlačevanje, kot ga poznamo pri nas v Avstriji.

Posebno poudarjajo Slovenci v Italiji, da je odnos vlade in političnih sil do pravic beneških Slovencev temeljno vprašanje, ki bo tudi mera za Slovence pri oceni vlade in ostalih političnih sil. Delegacija je zahtevala od vlade, da naj komisija kmalu zaključi delo, po njihovih predstavah naj bi bilo to že pred volilno kampanjo za evropski parlament. Izvrstnega pomena je hitra rešitev posebno za beneške Slovence, katerih razvoj je možen le v okviru globalne zaščite.

Andreotti je v odgovoru omenil, da ministrski svet dekreta za izvajanje osimskega sporazuma ni odobril, „ker bi dekret lahko razumeli kot zanikanje globalnosti“. Andreotti je izjavil, da se bo sredi decembra srečal z zastopniki posebne komisije in z vladnimi člani, da bi odpravil drobnjakarstvo. Andreotti je mnenja, da mora komisija zaključiti delo v prvih mesecih prihodnjega leta. In sicer tako, da bo izdelala tekst zakonskega osnutka, ali pa samo osnovna načela, na osnovi katerih „lahko zakonodajni uradi vlade pripravijo predlog v roku 48 ur.“

Predsednik poslanske zbornice je obravnaval v glavnem pot zakonskega osnutka, in poudaril, da je potek rešitve v glavnem odvisen od vlade, ki mora hitro razrešiti svoje dileme. Zamuda pri vladi bi bila zelo negativna za potek poti zakonskega osnutka. Sam pa je poudaril potrebo po trajnem in urejenem stiku zbornice z enotno delegacijo Slovencev, posebno v času ko bo zbornica obravnavala osnutke.

Vsi prisrčno vabljeni na tradicionalni

28. Slovenski ples

ki bo v soboto 13. januarja 1979 s pričetkom ob 20. uri v Delavski zbornici v Celovcu

Tokrat bosta za ples igrala znana in priljubljena

- Veliki plesni orkester RTV Ljubljana pod vodstvom Jožeta Privška s pevci solisti
- Narodno zabavni ansambel „Toneta Kmetca“

V kulturnem delu bo nastopil vokalni ansambel

- „SLOVENSKI OKTET“

Vstopnice po 50 šilingov v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih, v knjigarni „Naša knjiga“, v pisarni Slovenske prosvetne zveze in pri večerni blagajni.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

Zločin izseljevanja v luči razstave dijakov slovenske gimnazije

Ob letošnjem državnem prazniku 26. oktobra je zvezno ministrstvo sprožilo akcijo „Učenci raziskujejo sodobno zgodovino“. Pobudo so osvojili tudi dijaki slovenske gimnazije v Celovcu ter je 7. b razred začel zbirati gradivo o zločinskem izseljevanju koroških Slovencev med nacistično dobo. Sad njihovega dela je razstava „Izseljenišvo koroških Slovencev v letih 1942 do 1945“, ki je bila prejšnji petek odprta v avli slovenske gimnazije ter je odprta še danes.

Pri otvoritvi razstave, ki so se je udeležili tudi predstavniki šolskih oblasti, je ravnatelj prof. dr. Reginald Vospernik povzel misli, ki so bile podlaga akciji dijakov: „Narod, ki se ne zaveda svoje zgodovine, tudi ni vreden boljše bodočnosti. Tega so se zavedali tudi fantje in dekleta iz našega 7. b razreda z razredničarko in zavijali rokave ter se lotili dela.“

Pod vodstvom profesorice dr. Dane Zwitter-Tehovnik so opravili temeljito delo. Njihovo zanimanje za temno dobo v zgodovini koroških Slovencev je bilo posebno zaradi tega tako veliko, ker ima tudi dober del dijakov med starši in drugimi sorodniki izseljence, ki jih je preganjal nemški fašizem. Tako je udarec izseljenišva zadel tudi starše razredničarke dr. Zwitter-Tehovnikove. Da bi aktivirali čim več dijakov šole, so izvedli anketo med vsemi dijaki in jih vzpodbujali k zbiranju gradiva, fotografij, korespondence in drugih dokumentov. To jim je tudi dobro uspelo, saj vidimo na razstavi poleg že znane- ga gradiva tudi povsem nove sva-

že razstava v ogledalu dokumen- tova, ki jih je pisal sam in ki potrjujejo, da je kriv z vso težo pred zgodovino.

Vidimo pa tudi redke glas pro- testa proti izseljevanju: Edini, ki se je v tistem času upal upreti temu uničevanju slovenskih ljudi na Ko- roškem, je bil koroški pisatelj Jo- sef Friedrich Perkonig, ki je v tistih dneh napisal protestno pismo gau- leiterju Koroške in obsodil nasilje proti slovenskemu človeku in nje- govi kulturi. Razstavljen je tekst v pisateljevem rokopisu.

Razstavo dopolnjuje material, ki so ga hranili Zveza slovenskih izseljencev, oba slovenska časopi- sa in druge ustanove; tiskane vire pa so dobili dijaki predvsem v uni- verzitetni knjižnici in v študijski knjižnici Slovenske prosvetne zve- ze. Pri zbiranju gradiva jih je pod- prl tudi specialist za to zgodovinsko dobo — ljubljanski zgodovinar dr. Ferenc Tone.

Denarno je akcijo dijakov pod- prlo zlasti združenje staršev, ki je prispevalo večji del potrebnih sred- stev. Svoj prispevek pa je dalo tu-

Vospernik, ki je pri otvoritvi razsta- ve izpovedal: „Zame osebno in za moje sotrpine so z aprilskimi dnevi leta 1942 ter z dolgimi dnevi in dol- gimi nemškimi nočmi tja do raz- sula velenemskih sanj leta 1945 po- vezani bridki spomini tujine.“ Tudi profesorica dr. Marija Spieler je bila izseljena; absolventa slovenske gimnazije Mirko Isopp in Anica Olip pa sta bila rojena v taborišču.

Razstava obsega naslednja glav- na področja: izseljstveno področje; „najprej pastirji“; priprave; zbira- lišče Zrelec; Hesselberg; tri leta, tri mesece, tri dni; Hagenbüchach; Rehnitz; prisilno delo; delo sužnjev; razlastitev; „lesen, rechnen, Zähne putzen“; grobovi v tujini; žica jih ni zlomila (taborišče Eichstätt); osvoboditev. Vsako od teh pod- ročij je na poseben način pretres- ljivo, eno za drugim se vrstijo v skupni dokument groze, ki spominja na najbolj črno dobo v zgodovini koroških Slovencev, obenem pa ob- tožuje ter obsoja vse tiste, ki so posredno ali neposredno pomagali pripravljati in izvajati ta strašni zločin.

Razstava brez dvoma šteje v okviru akcije „Učenci raziskujejo sodobno zgodovino“ med najbolj zanimiva in temeljita dela. Gotovo se slovenska gimnazija tozadevno lahko meri z drugimi avstrijskimi šolami. Razstava je tudi udarec proti vsem tistim, ki napadajo gim- nazijo kot „strup“. Hkrati pa je tudi važen prispevek k samozavešči slo- venske in tudi ostale demokratične mladine na Koroškem. Oborožena z znanjem o svoji zgodovini se bo naša mladina v bodoče lažje zo- perstavljalna vsem tistim, ki bi naj- raje še danes zbrisali slovenski ži- velj na Koroškem.

Dijakom 7. b razreda in njihovi razredničarki dr. Zwitter-Tehovniko- vi, pa tudi vsem ostalim, ki so jim pomagali pri zbiranju gradiva in ureditvi razstave, velja vse prizna- nje in zahvala za njihovo delo!



Pogled na razstavo (zgoraj), ki so jo pripravili dijaki in dijakinje 7. b razreda (spodaj) pod vodstvom razredničarke prof. dr. Dane Zwitter-Tehovnik



ri. Tako so sestavili prvo karto ta- borišč, v katera so nacisti odpeljali okoli 300 koroških slovenskih dru- žin. Šolska anketa je ugotovila, da ima 29 odstotkov dijakov slovenske gimnazije sorodnike, ki so bili iz- seljeni.

Med dokumenti najdemo seznam prebivalcev občine Vovbre, ki so se pri ljudskem štetju leta 1939 pri- znali za Slovence; poleg je lista, ki vsebuje podrobno politično oce- nitev teh ljudi. Ta dokument je bil podlaga za izseljevanje — je torej dokaz, da se je izseljevanje pri- pravljalo na Koroškem, in to že dosti časa pred izselitvijo. Glavne- ga krivca in zločinca ter edinega obsojenca zaradi izvedbe izselitve — Maier-Kaibitscha — paprika-

di zvezno ministrstvo za pouk in prosveto, ki je razstavi priznalo nagrado v višini 2000 šilingov.

O rezultatih dela, ki so ga opra- vili dijaki pod njenim vodstvom, je dr. Zwitter-Tehovnikova povedala: „Pri tem se zavedamo, da nudijo re- zultati našega dela le zelo skopo, nepopolno sliko tega obdobja na- še zgodovine. Saj so pripravili raz- stavo dijaki. Snov je žal sploh do- slej znanstveno le pomanjkljivo ob- delana. Tem bolj je treba priznati sodelujočim, da so s preudarnim in sistematičnim zbiranjem materia- la omogočili današnjo razstavo.“

Pri podrobnejšem ogledu razstave naletimo tudi na današnje učitelje slovenske gimnazije. Med njimi je tudi sedanji ravnatelj dr. Reginald

Mladina Jugoslavije

za dosledno spoštovanje manjšinskih pravic

Med 13. in 15. decembrom je potekal v Beogradu deseti kongres Zveze socialistične mladine Jugoslavije. Glavno mesto Jugoslavije je gostilo 1450 delegatov, ki so zastopali tri in pol milijona članov ZSMJ, 250 gostov iz vseh republik in pokrajin ter iz zveznih organov in orga- nizacij Jugoslavije, pa še 160 delegacij mladinskih in študentskih zdru- ženj in gibanj iz celega sveta.

Kongres ZSMJ je odražal popolno enotnost mlade generacije ju- goslovanskih narodov in narodnosti pri uresničevanju in nadaljnjem raz- voju socialističnega samoupravljanja na vseh ravneh družbenega živ- ljenja. V ospredju govorov in razprav so stala predvsem konkretna vprašanja razvoja izobraževalnega sistema, zaposlovanja in stanovanj- ske problematike. Delegati pa so sprejeli tudi dopolnitve statuta, akcijs- kopoliitični program, resolucijo o nalogah ZSMJ pri socialistični vzgoji mladih ter resolucijo o mednarodni aktivnosti in sodelovanju ZSMJ. Konferenca ZSMJ je izvolila tudi predsedstvo in sekretariat. Za pred- sednika so izvolili Leva Krefta iz Ljubljane.

Med gosti 10. kongresa ZSMJ so imeli vidno mesto zastopniki slovenskih mladinskih organizacij s Koroške. V Beograd so poslali svo- je zastopnike Zveza slovenskih organizacij, Zveza slovenske mladine, Klub slovenskih študentov na Dunaju in Koroška dijaška zveza. Vidni izraz solidarnosti jugoslovanske mladine z bojem slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji za uresničitev manjšinskih pravic je bil tudi pose- ben sprejem pri dosedanjem predsedniku ZSMJ Azemu Vllasiju. Na tem srečanju in v skupnem pozdravnem pismu ZSO, ZSM in dunajskega KSS je bilo med drugim rečeno, da slovenska mladina na Koroškem želi take odnose med Avstrijo in Jugoslavijo, ki prispevajo tako k traj- nemu izboljšanju položaja slovenske manjšine v Avstriji kot tudi k vse- stranskemu sodelovanju obeh držav.

V svoji resoluciji o mednarodni aktivnosti in sodelovanju pa pou- darja ZSMJ, da je treba dosledno spoštovati pravice nacionalnih manj- šin. V uveljavljanju pravic manjšin vidi mlada generacija jugoslovans- kih narodov in narodnosti predvsem odgovornost večinskega naroda, kajti težko si je zamisliti resnično svobodo večinskega naroda, če ta ni zagotovil te svobode nacionalni manjšini. Ko ZSMJ obsoja politiko neenakopravnega položaja manjšin, asimilacije in negiranje njihovega obstoja, se zavzema za to, da bi mladina postala dejavnik za zbli- ževanje, ne pa za ločitev narodov. V tem duhu so potekali tudi številni pogovori o sodelovanju med mladino v Jugoslaviji in slovensko mla- dino v zamejstvu.

„Enotnost“ spet izšla

V mesecu decembru je izšla 4. šte- vilka časopisa „Enotnost“, to je skup- nega glasila vseh solidarnostnih ko- mitejev in iniciativne kupine za pra- vice manjšin v Avstriji. Na zadnji konferenci delegatov 8. decembra so sklenili, da bodo pospešili sodelova- nje s slovenskima osrednjima organi- zacijama in z drugimi silami, ki se potegujejo za pravice manjšin. Raz- pravljali so tudi o izboljšanju dela s časopisom „Enotnost“. Zastavili so si konkretne cilje, za katere se bodo v bodoče posebno trudili, med dru- gim za uresničitev dvojezičnih otroš- kih vrtcev na dvojezičnem območju, za priznanje pravice javnosti obsto- ječim dvojezičnim otroškim vrtcem, za uvedbo hrvaških oddaj — vsaj eno uro dnevno — na Gradiščanskem in za nadaljnji boj proti šovinizmu.

Nova številka predstavlja nemško- govoreči javnosti problem dvojezič- nih otroških vrtcev. Poudarja, da se je treba enakopravnosti naučiti v

otroških letih in da Avstrija očitno pozna dve vrsti materinega jezika: enega brez in drugega s pravico jav- nosti. Poudarja tudi pomen tovarne v Rebrci za južno Koroško in zahte- va da mora obrat nujno obstajati na- prej. Poleg tega opozarja na neugod- ne čase slovenskih oddaj v celovškem radiu, prinaša zanimivo poročilo o potvarjanju domačih slovenskih gor- skih imen in o kmečkih puntih, ka- terih 500-letnico praznujemo letos. Pa tudi o gradiščanskih Hrvatih si bralec lahko ustvari živo sliko, saj poroča časopis o zapostavljanju Hr- vatov pri radijskih oddajah in o društvu „Kolo slavuj“, ki goji in oživlja hrvaške plese in pesmi. Pred- stavlja pa tudi slovensko manjšino na Štajerskem.

„Enotnost“ lahko naročite pri So- lidarnostnem komiteju za pravice manjšin, 9010 Klagenfurt-Celovec, poštni predal 497.

Svoboda tiska po koroško

početju ne vidijo ničesar nedovoljenega, ničesar takš- nega, proti čemur bi bilo treba protestirati.

Protestov so seveda „vredne“ samo oddaje, ki so ne- varne skrbno čuvanemu „ugledu“ tiste Koroške, ki jo doma in v svetu skušajo z enostranskim amnipulira- njem javnega mnenja predstavljati kot deželo, v kateri je vse najbolj urejeno, v kateri vladata red in mir, v kateri vse kar prekipava od same pravičnosti in tole- rance. Proti vsakomur, ki to navidezno idilo ogroža z razkrivanjem resnice, pa se zapodijo z besnostjo, gluhi in slepi za dogajanje okoli sebe.

Tako je npr. ÖVP-jevska Volkszeitung objavila skup- ni protest v isti številki kot poročilo o strankinem zboru v Zelezni Kapli, kjer so funkcionarji ÖVP podali zelo podobno sliko o tamkajšnjih razmerah, kot so bile pri- kazane v TV-oddaji — torej je bilo tisto, kar so na eni strani obsojali kot „neobjektivno“, nenadoma obje- ktivna resnica.

Pa se vsemu temu niti ne čudimo, saj na Koroškem tudi glede tiska vlada posebna — to je pristna koroška svoboda. Njeno glavno pravilo se glasi: Ne more biti, česar ne sme biti. Temu pravilu ostajajo zvesti tudi tedaj, kadar takšno naziranje povsod drugod že davno velja za lokalnopolitično prismukljenost.



Zdaj vemo: o Koroški in zlasti o koroškem narod- nostnem ali manjšinskem vprašanju ne sme nihče po- ročati, če si ni vnaprej preskrbel tozadevno dovoljenje tristranske neuvete trojice. Kajti „protest“, ki so ga tri stranke v naravnost idilični koroško-enotni enotno- sti poslane v imenu „vsega prebivalstva“ (kakor da bi po- glavarji strank kogarkoli vprašali, ali smejo govoriti tu- di v njegovem imenu!) vodstvu ORF zaradi nedavne „Teleobjektiv“-oddaje o južni Koroški, je zelo nedvo- umen.

V njem beremo, da omenjena oddaja ni bila obje- ktivna, da ni prišel do besede predstavnik uradne Ko- roške (kapelški župan Lubas, ki je tudi okrajni predse- dnik SPÖ ter deželni poslanec, mora biti v gotovih kro- gih — tudi v lastni stranki — že precej v nemilosti, da so ga tako brezobzirno „degradirali“), da so take „nepremišljene polemike“ (očitno zato, ker je oddaja nekoliko posvetila tudi v ozadje koroške politike) ne- varne in jih je zaradi „obmejne lege in posebnosti situ- acije koroške politike“ treba obsoditi. Pri tem se avtorji tega čudnega protesta predvsem bojijo, da bi take od- daje poglabile prepad med obmejnimi prebivalstvom in ostalo deželo oz. državo (to je pravi cinizem, ko pa za tak „prepad“ skrbijo prav uradni politiki s svojimi protimanjšinskimi ukrepi!); višek pa je brez dvoma ugotovitev, da morejo biti o Koroški objektivne samo take oddaje, ki nastanejo na Koroškem ali vsaj v so- delovanju s koroškim studiem ORF — ko je vendar že dovolj dobro znano, kako „objektivni“ so koroški oblikovalci javnega mnenja.

Miselnost, ki jo izraža protest treh koroških strank, pomeni v pravem pomenu besede nagobčnik za sred- stva množičnega obveščanja. Vendar pa to koroško pojmovanje svobode tiska očitno velja samo za eno stran. Kajti v istem trenutku, ko SPÖVP-jevska koa- licijska protestira pri ORF, glasilo koroške FPÖ ob- javlja karikaturu (glej slika) in članek, kjer nesramno bujska proti koroškim Slovincem, ker si s samopomoč- jo in tudi ob podpori matičnega naroda skušamo zgra- diti kulturne domove in druge ustanove, ki bi jih sicer bila po zakonu in državni pogodbi dolžna oskrbeti dr- žava. V glasilu FPÖ objavljena karikatura je tudi kri- čeč primer nizkotnega bujskanja proti sosedni državi — toda koroški čuvvari objektivnosti v vsem tem podlem

Izšla je knjižna zbirka SPZ

Odprimo ji naša srca in naše domove

Vsakoletna knjižna zbirka, ki jo Slovenska prosvetna zveza razpošilja skupaj s svojim tradicionalnim „Koroškim koledarjem“, je zaradi svoje bogate in pestre vsebine ter predvsem tudi zaradi svoje izredno ugodne cene pravo darilo. To darilo je namenjeno slovenskim družinam na Koroškem: nam vsem, ki nam je slovenska beseda dragocena svetinja; vsem tistim, ki ljubijo svoj materin jezik. Zato odprimo naše domove, sprejmemo z odprtimi srci knjižni dar, ki ga nam prav za praznike poklanja naša osrednja kulturna organizacija.

Kakor smo kratko zabeležili že v zadnji številki našega lista, obsega knjižna zbirka SPZ tudi letos skupno pet knjig. Ker tukaj o zbirki ne moremo obširno poročati, naj bodo posamezne knjige vsaj kratko predstavljene.

● **KOROŠKI KOLEDAR** za leto 1979 je spet nad 300 strani debela knjiga. Prvič se predstavlja z barvno ilustracijo na naslovni strani (Lubo Urbajs je svoj posnetek, narejen na majhni planini nad Rožem, imenoval „Pomlad v Karavankah“), v ostalem pa prinaša številne ilustracije tudi med posameznimi članki in prispevki, ki obravnavajo razna poglavja iz zgodovine in današnje stvarnosti koroških Slovencev ter beležijo dogodke doma in v svetu.

duje o gradnji kulturnega doma Danica v Senti Primožu ter o delovanju SPD „Trta“ v Žitari vasi. T. Ogris je orisal nastanek kulturnega in združenega doma na Radišah, Miha Travnik je zbral podoben pregled dela SPD „Zarja“ v Železni Kapli. Tomaž Ogris je dodal še članek o Mladem radu ter njegovi vlogi in pomenu za koroško mladino.

Kot „uvod“ v leposlovni del koledarja bi lahko smatrali prispevek Andreja Smrekarja, ki opisuje Kostanjevico na Krki kot kulturno-umetniško središče ter njene slike s Koroško. S prozo se predstavljajo Karel Prušnik-Gašper, Milka Hartman, Valentin Polanšek, Štefka Vavti, Jože Blajs, Rok Arih, Ivan Polrč, Pavla Rovar in Leopold Suhodolčan, s poezijo pa Andrej

drag — kajti z več kot 300 strani stane samo 70 šilingov.

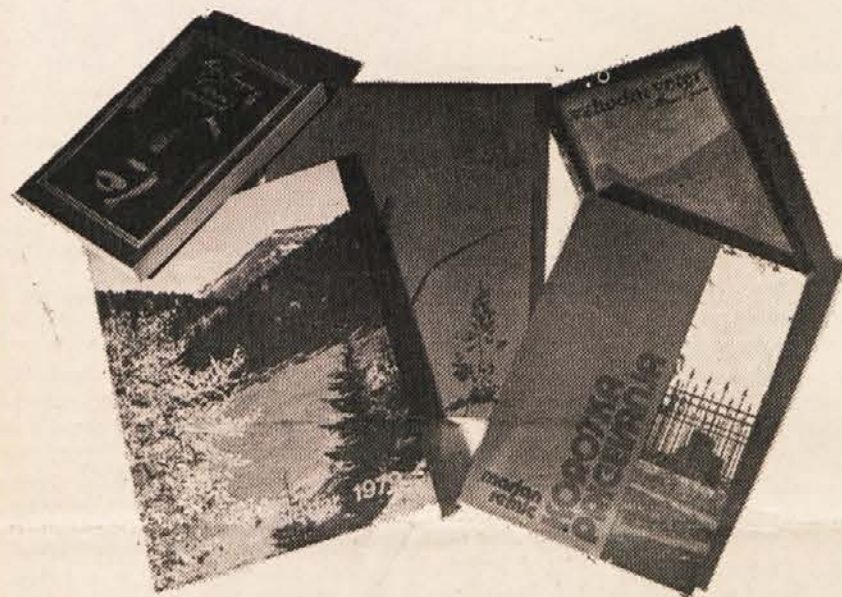
● Marjan Remic: **KOROŠKA PRIČEVANJA** so zbirka zapiskov, nastala na podlagi pogovorov, ki jih je imel avtor med svojimi ponovnimi obiski na Koroškem, kjer je srečeval naše ljudi in spoznaval njihovo življenje. Tako je knjiga res pravo „zrcalo življenja slovenskega življa na avstrijskem Koroškem“. Čeprav je v njej zaslediti tudi marsikatero neločnost ali celo kak „nesporazum“, čeprav je tu in tam opazna časovna odmaknjenost (saj so v knjigi zbrani zapiski, ki so nastajali tekom daljše dobe), kljub vsemu temu je knjiga dragoceno pričevanje o današnji stvarnosti na Koroškem. V njej je zbranih okoli 50 pogovorov z ljudmi, ki so predstavljeni tudi v sliki. „Koroška pričevanja“, ki so izšla pri založbi Obzorja v Mariboru, je SPZ vključila v svojo letošnjo zbirko dodatno k trem knjigam iz založbe Prešernove družbe v Ljubljani. Cena 256 strani debele in bogato ilustrirane knjige je 50 šilingov.

● Miško Kranjec: **ČARNI NASMEH** je naslov knjige, v kateri sta objavljeni dve povesti enega najbolj priljubljenih slovenskih pisateljev. Tudi v teh dveh povestih — „Čarni nasmeš“ in „Pol med blaženem“ — nas Miško Kranjec popelje v svoje kraje v Prekmurju, med ljudi, ki jim je s svojim pisateljskim ustvarjanjem postavil že celo vrsto čudovito lepih spomenikov. Knjiga, ki jo krasijo prekmurški motivi Lajčija Pandurja st. in Lajčija Pandurja ml., obsega 304 strani in stane 25 šilingov.

● Miran Ogrin: **VZHODNI VETER** je imenoval znani slovenski potopisec svojo knjigo, v kateri je nanizal svoje vtise, spoznanja in razmišljanja s potovanjem po tistih predelih sveta, ki vedno spet vzbujajo zanimanje današnjega človeka. V podnaslovu je namreč povedano, da gre za popotovanje od Urala do Kitajske in do arabskih pustinj. Zanimivo pripovedovanje dopolnjujejo še številne ilustracije, cena 384 strani debeli knjigi pa je 25 šil.

● Dr. Draga Černelc: **ALERGIJA** je knjiga o zdravju, v kateri je avtorica s skupino sodelavcev prikazala splošna dognanja iz imunologije, alergije in alergijskih bolezni. Knjiga nas seznani s pojavi, vzroki in posledicami bolezni, predvsem pa posreduje potrebno znanje, kako je treba pomagati pri odkrivanju, preprečevanju in zdravljenju alergijskih bolezni ter pri ponovni usposobitvi obolelih. Z ilustracijami opremljena in 184 strani velikega formata obsegajoča knjiga stane 25 šil.

Kdor pa bo kupil celotno zbirko, jo bo dobil po znatno nižani ceni: za vseh pet knjig (skupaj 1420 strani) bo namreč plačal samo 150 šilingov. Knjige dobite v pisarni SPZ v Celovcu ali pri krajevnih prosvetnih društvih, prav tako pa tudi v knjigarni „Naša knjiga“. Napravite sebi in drugim dragoceno darilo — nabavite knjižno zbirko Slovenske prosvetne zveze!



Prvi članek, ki sledi koledarskemu delu in ki ga je napisal Franci Zwitter ml., je posvečen 130-letnici smrti največjega slovenskega pesnika France Prešerna. O narodnostnem boju in delu koroških Slovencev piše ta predsednik in tajnik ZSO dr. Franci Zwitter in Feliks Wieser. Zanimiv pogled na današnji svet je posredoval Drago Košmrlj, ki je orisal nastanek, razvoj in vlogo neuvrčenega gibanja. Kako naš matični narod spremlja usodo zamajskih rojakov, pripoveduje Marjan Remic, avtor knjige „Koroška pričevanja“, ki jo je SPZ vključila v letošnjo zbirko. Da igra manjšinsko vprašanje res pomembno vlogo v stikih med Avstrijo in Jugoslavijo, pa dokazuje dr. Dušan Nečak, ki je kronološko prikazal povojni razvoj odnosov med obema državama. Nežele k primerjavi s položajem manjšin v Avstriji navaja prispevek dr. Janka Pleterškega o narodnostih v Jugoslaviji, medtem ko mednarodna spoznanja o dvojezičnosti, ki jih obravnava Albina Lük, postavljajo Avstrijo na zatožno klop, ker je s pravo herrenvolkovsko oholostjo dvojezičnost na Koroškem skoraj že povsem likvidirala.

Pogled v zgodovino začenja dr. Avguštin Malle s svojim prikazom odnosa Katoliškega političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem pred prvo svetovno vojno do delavskega gibanja. Janez Stergar je prispeval pregled samostojnega nastopanja Slovencev na koroških volitvah v obdobju od 1861 do 1976. Kako daleč v vsenemški prostor sega takoj imenovano „koroško vprašanje“, vidimo iz članka Toneta Zorna, ki opozarja na zanimanje glasila stuttgartskega inštituta za nemščino v tujini „Der Auslandsdeutsche“ za koroške Slovence. Andrej Vovko pa nadaljuje svoj pregled zgodovine koroških podružnic Družbe sv. Cirila in Metoda.

Iz zgodovine v sedanost nas poveda Folli Sima, ki je podrobno prikazal razvoj in delovanje solidarnostnega gibanja za pravice v Avstriji. Koristno „povezavo“ med nemško govorečimi demokrati in koroškimi Slovenci so vedno spet odigrali naši študentje, o katerih življenju in delu na Dunaju pripoveduje Z. F. Na podlagi uspešnih prireditev v letošnjem jubilejnim letu SPZ nakazuje Andrej Kokot pot v novo desetletje kulturno-prosvetnega delovanja, kateremu je posvečenih kar več prispevkov: Joško Wrolich piše o delu z mladino, Stanko Wakounig pripove-

Kokot, Milka Hartman in Valentin Polanšek. Pisani krog člankov zaključuje Marjan Velik, ki s svojim pregledom opozarja, da koroški Slovenci tudi na področju športa dokazujemo svoje sposobnosti.

Že na začetku smo ugotovili, da je koledar bogato ilustriran. Naj bo tukaj le še povedano, da so poleg številnih aktualnih posnetkov objavljene tudi umetniške upodobitve, tako umetniški lepak, ki ga je izdala SPZ ob svoji sedemdesetletnici, ter reprodukcije del Mihe Maleša, Marijana de Reggija, Draga Druškoviča ml., Toneta Kralja in Karla Vouka. Ob tej pestri in zanimivi vsebini ter izredno bogati slikovni opremljenosti „Koroški koledar“ res ni

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem

ter

Slovenska prosvetna zveza
Slovensko šolsko društvo
Zveza slovenskih žena
Slovensko planinsko društvo

Zveza koroških partizanov
Zveza slovenske mladine
Slovenska kmečka zveza
Zveza slovenskih izseljencev
Slovenska športna zveza

ŽELIJO
VSEM ČLANICAM
IN ČLANOM,
SODELAVCEM,
PRIJATELJEM
IN SOMIŠLJENIKOM

prijetne
praznike
in srečno
novo leto!



Jubilej SAZU

praznik vsega slovenskega naroda

Z veliko slovesnostjo, ki so se je udeležili najvišji predstavniki družbenopolitičnega in kulturnega življenja Slovenije ter zastopniki znanstvenih ustanov iz ostale Jugoslavije in iz mnogih drugih držav, je bila prejšnji teden zaključena proslava 40-letnice ustanovitve Slovenske akademije znanosti in umetnosti kot najvišje kulturne in znanstvene ustanove slovenskega naroda. Osrednjo slovesnost so spremljale še razne druge prireditve, razstave, koncerti in druge manifestacije, posvečene jubileju SAZU, ki je brez dvoma pomemben dogodek in praznik za ves slovenski narod.

O pomenu SAZU je na osrednji proslavi govoril predsednik predsedstva SR Slovenije Sergej Kraigher, ki je naglasil, da „ustanovitev SAZU, njena vloga v našem nacionalnem in družbenem razvoju ter v izvrševanju nalog, ki jih pred nas postavlja današnji čas, govori o dejstvu, da je SAZU, kakršna je ob svoji 40-letnici, ena temeljnih pridobitev naše revolucije in našega povojnega družbenega razvoja“. SAZU je s svojimi znanstvenimi in strokovnimi delavci nepogrešljiv, ponekod pa tudi edini dejavnik, ki sistematično raziskuje, goji in razvija raziskovalno delo na vseh področjih tako imenovanih nacionalnih ved, je dejal predsednik Kraigher. „Te vede pa so neprecenljivega pomena in nepogrešljive za spoznavanje bistvenih karakteristik, ki opredeljujejo naš narod in njegovo zgodovino, naš jezik in njegov razvoj, našo zemljo, način in pogoje našega življenja in razvoja, naše dosežke in naše uveljavljanje v Jugoslaviji in v svetu, našo kulturno dediščino in njene ustvarjalce, skratka posebnosti in karakteristike, s katerimi naš narod bogati skupnost narodov in narodnosti Jugoslavije, Evrope in vsega sveta ter zakladnico znanstvenih in kulturnih stvaritev ter napredka vsega človeštva.“

Ko je govoril o razvoju SAZU, je njen predsednik Janez Milčinski spomnil na prispevek, ki so ga dali „pionirji“ te ustanove, ki so si vse od leta 1921 dalje kljub vsem nasprotovanjem skoraj dvajset let prizadevali in nazadnje tudi uspeli ustanoviti akademijo. Hkrati pa je poudaril, da se je akademiji odprla pot razvoja šele po osvoboditvi in da je raziskovalna baza v inštitutih in drugih enotah nastala v „razmerah rasti samoupravnega socializma kot izraz družbenega zaupanja in pravilnega ovrednotenja vloge Slovenske akademije za potrditev narodne kulturne in znanstvene samobitnosti“.

Med publikacijami, ki so izšle ob jubileju SAZU, zavzema posebno mesto zbornik, v katerem so prikazani razvoj ustanove, njeni člani in njih delovanje ter uspehi, prav tako pa so navedeni tudi stiki, ki jih SAZU vzdržuje s sorodnimi ustanovami doma v Jugoslaviji in v številnih državah sveta. SAZU in posamezni člani so ob jubileju prejeli tudi številne čestitke, priznanja in odlikovanja.

Dunajski študentje poročajo o plodni jesenski dobi

Kljub nekaterim težavnim okoliščinam — študentje si na novo urejajo svoje prostore — ima Klub slovenskih študentov na Dunaju za seboj precej živahno in plodno jesensko obdobje.

Ker je število študentov v zadnjih letih precej naraslo, so bili klubaši prisiljeni, da prezidajo klubske prostore v sedmem dunajskem okraju in jih na novo opremito. Z delom so začeli junija 1978 in ga bodo končali januarja 1979. Povečani in novo opremljeni prostori bodo nudili večje možnosti za politično, kulturno in družabno življenje slovenskih študentov.

Neurejeni prostori so seveda nekoliko ovirali ostalo dejavnost, ki pa vendar ni zastajala, še manj zamrla, marveč izkazuje tudi za minulo dobo razveseljive uspehe.

Eno najzanimivejših predavanj v zadnjih letih je v klubu imel generalni konzul SFRJ na Dunaju tov. Matjaž Jančar, ki je zelo temeljito in načelno, hkrati pa vsakomur razumljivo orisal nastanek in razvoj slovenskega belogardizma. Z dobro podkovan argumentacijo je razlagal tako tragični pojav v naši zgodovini kot zakoniti višek in zaključek izdajske politike slovenskega meščanstva ter političnih cerkvenih vrhov na Slovenskem. To izdajstvo je imelo svoje korenine že v 19. stoletju in se je stopnjevalo prav do bratomorne vojne, v kateri se je slovensko meščanstvo prodalo italijanskemu in nemškemu okupatorju. Živahna diskusija, ki je trajala preko polnoči, je pričala tako o kvaliteti predavanja kakor tudi o interesu klubašev za to vprašanje.

Po večmesnih diskusijah so v Klubu ustanovili takojimeno strokovne skupine, v katerih se zbirajo študentje posameznih študijskih strok — torej medicini, pravniki, bodoči učitelji, ekonomski in drugi. Namen teh skupin so opisali nekako takole: nudijo naj strokovno pomoč, dvigajo problemsko in družbeno zavest v posameznih študijskih strokah, skrbijo za posvetovanje in konkretne korake ob vstopu v poklicno življenje, skrbijo za kontakte z ustreznimi organizacijami in upoštevajo ob vsem tem tudi narodnopolitične poglede. S

tem v zvezi so zabeležili v svojem informacijskem listu: „Združitev in sodelovanje v strokovnih skupinah ne pomaga le vsakemu kolegu in vsaki kolegici posebej (prav čisto v privatnem smislu), temveč ustreza tudi ciljem naše skupne študentske organizacije ter preko tega obeta tudi nekaj pozitivnih učinkov na narodnopolitično delo. Pospešuje tudi medsebojno spoznavanje in kolegalno pomoč pri morebitnih težavah.“ Posamezne skupine so med tem že izdelale načrte za skupno delo.

Tradicionalni višek sezone je spet bilo klubska „miklavževanje“. Kulturni krožek je pripravil kabaretiščen vložek, ki je bil tokrat „posvečen“ deseti obletnici korotanskega konflikta (1968). Slovenska pesem, pijača in glasba so ustvarile sijajno vzdušje prav do jutranjih ur.

Slovenski film „Kaplan Martin Čedermac“ je bil za klubaše posebno doživetje, saj je Čedermacova usoda zelo podobna delovnim pogojem marsikaterega slovenskega duhovnika na Koroškem.

Poleg tega je bilo v klubu tudi več predavanj. Tako je govoril profesor ljubljanske univerze dr. Ivo Fabinc o problemih nerazvitosti in o jugoslovanskih izkušnjah ob tem vprašanju. Koroškim Slovencem že znani univerzitetni asistent dr. Karl Stuhlpfarrer je predaval ob šestdesetletnici avstrijske republike. Z univ. profesorjem Rabofskym so klubaši debatirali probleme poklicnega zapostavljanja demokratov v Zahodni Nemčiji in pri nas. Pred ljudskim glasovanjem o jedrski elektrarni so klubaši razpravljali tudi o tem vprašanju.

Omeniti je še treba, da so se zastopniki KSSD udeležili tudi raznih kongresov in seminarjev v matični domovini in se tako seznanjali z družbenimi doganjanji v socialistični Jugoslaviji.

Delovanje kulturnega in zgodovinskega krožka, skupni obiski gledaliških predstav in filmov, in seveda študijski napori vsakega posameznega študenta zaokrožajo življenje in delovanje dunajskih študentov, ki z optimizmom gledajo v novo leto 1979, v katerem bralcem „Slovenskega vestnika“ želijo mnogo uspeha in zdravlja!

Jubilej dveh velikih mož

150-letnica rojstva Antona Janežiča in 60-letnica smrti Ivana Cankarja

Ob 150-letnici rojstva Antona Janežiča in 60-letnici smrti Ivana Cankarja je Slovenska prosvetna zveza v Celovcu prejšnji četrtek priredila v modri dvorani Doma glasbe izredno uspešno jubilejno prireditev.

Številno publiko, med njimi nastopajoče sodelavce, slavnostnega govornika prof. Jara Dolarja ter goste — jugoslovanskega konzula v Celovcu Zarola Šandorja, predsednika Društva slovenskih pisateljev v Avstriji Janka Messnerja, tajnika Krščanske kulturne zveze Nužja Tolmajerja ter druge predstavnike kulturnega in političnega življenja — je pozdravil tajnik SPZ Andrej Kokot in želel prireditvi dober potek.

Poleg slavnostnega govora prof. Jara Dolarja so brali iz svojih del besedni ustvarjalci Jože Blajs, Bran-ko Šömen, predsednik slovenskega

vodstvom Valentina Polanška, ki je glasbeno popestril itak bogato izpolnjen program jubilejne prireditve. Naj še omenimo, da sta bila

Z neverjetno vztrajnostjo in žilavostjo, ki bi jo temu prav gotovo ne posebno močnemu, že zgodaj zaradi jetike oslabelemu telesu nikakor ne pripisali, se je lotil svojih načrtov in vse kaže, da so mu prav občasni neuspehi in spletkarska nasprotovanja vivali vedno novih moči.

Kljub kratki življenjski dobi, je vendar opravil izredno pomembno delo za napredek in razvoj slovenske kulture in prosvete, posebno za razvoj slovenske književnosti. Saj je znano, da je Celovec bil v njegovi dobi in predvsem po njegovi zaslugi središče slovenskega kulturnega in slovstvenega življenja.

Te dni se spominjamo tudi 60-letnice Cankarjeve smrti in s tem njegovih nesmrtnih del, med njimi njegovega Hlapca Jerneja, ki je danes dostopen milijonom ljudi. O Cankarju je napisanih nešteto razprav, člankov in komentarjev. V šolskih in domačih nalogah mrgoli naučenih lepih besed in misli. Med njimi sem se ustavil — tako prof. Dolar — pri dveh izjavah dijakov, ki sta me zaradi iskrenosti presenetili:

„Cankar mi je pretežak in premračen — ne maram ga“ — in: „Cankarja sem prebral na dušek. Od njega sem še danes ves pijan“. Med tema dvema tečajema odklanjanja in sprejemanja se giblje recepcija Cankarjevega dela. Te recepcije še nihče ni, vsaj kar zadeva današnji čas, temeljito preučeval. Treba bi bilo predvsem pretehtati, ali so besede „pretežak“ in „premračen“ še odsev nekdanjih sodb, ki so jih v Cankarjevem času izrekli njihovi kritiki, ali pa je to že odnos neke nove generacije do njegovega dela. — Na drugi strani pa bi bilo treba pretehtati tudi besedo o „pijanosti“. Je to pu-berbetno iskanje vsega neoprijemljivega, meglenega, je to sorodnost, ki jo čuti bralec z avtorjem?

Ne upam si še odgovoriti na ta vprašanja, je povedal prof. Dolar, ker bi zahtevala temeljitega študija, ki ga v današnjem času, ko nas sociologija literature vedno bolj zanima, ne bi smeli odlagati.

Slavnostni govor je prof. Dolar končal z besedami: „Ali bi proslavljanje njegovih jubilejev s takim študijem ne dobilo nekaj novih črt? Saj nam gre vendar za branje, ali ne?“

Zahvala prof. Claus Gattererju

Na občnem zboru SPD „Zarja“ v Železni Kapli so zborovalci soglasno sprejeli resolucijo oziroma zahvalno poročanje o gospodarskih problemih v celoti obavljam:

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli, ki je letos obhajalo 70-letnico svojega delovanja, združuje Slovence različnih idejno-političnih gledanj in zelo uspešno izgrajuje most prijateljstva do naroda sosedov ter se zavzema za dobre odnose s sosednjo Jugoslavijo, je dne 17. 12. 1978 na svojem rednem občnem zboru sprejelo sklep, da zavzame stališče do nedavne televizijske oddaje „Teleobjektiv“, ki je povzročila precej nestvarne in za gospodarski položaj v našem kraju nam nerazumljive reakcije.

Nezadovoljiva gospodarska situacija v naši občini — nerešeno vprašanje lovarne celuloze v Rebrici — nam vsem narekuje, da podvzamemo skupaj z občinskimi in okrajnimi ustanovami vse potrebne ukrepe, da bi ohranili in povečali število stalnih delovnih mest v občini Železna Kapla in s tem izboljšali socialno-gospodarski položaj vseh občanov ter odvrnili grozečo in že obstoječo brezposelnost in izseljevanje.

S tem v zvezi se zavzamemo za vsestransko gospodarsko povezovanje in sodelovanje s sosednjo Jugoslavijo, za odpiranje novih mejnih prehodov, ki

bodo le-to pospešili in koristili ljudem na obeh straneh meje.

Televizijsko oddajo „Teleobjektiv“ dne 6. 12. 1978 pozdravljamo in jo smatramo za enega izmed redkih objektivnih prikazov dejanskega gospodarskega položaja v okraju Velikovec. Prepričani smo, da se velik del prebivalstva na tem prostoru strinja s tem prikazom, saj so v tem filmu nastopali delavci, kmetje, nameščenci, obrtniki, slovensko in nemškogovoreči, ki osebno občutijo nezadovoljivi gospodarski položaj. Prav iz teh razlogov nam je nerazumljiva nekvificirana reakcija nekaterih vodilnih in odgovornih koroških politikov, ki sami niso hoteli sodelovati v oddaji in zavzeti stališča k tem perečim problemom. Mi iz naše strani smo pripravljeni vsestransko prispevati k temu, da se položaj izboljša, ker tudi kot narodna skupnost občutimo posledice gospodarske nerazvitosti.

Zato izražamo vso našo podporo in solidarnost vam in Vašim sodelavcem ter želimo, da bi nadaljevali pot objektivnega prikazovanja perečih problemov v naši družbi.

Slovensko prosvetno društvo v Šentjanžu vabi na proslavo

70-letnice obstoja društva

v soboto 6. januarja 1979, ob 14.30 uri popoldan pri Tišlarju v Šentjanžu.

Na slavnostnem sporedu bodo prikazali dejavnost društva v tem obdobju.

Sodelujejo: domači pevski zbor
igralci SPD Šentjanž
in pevci sosednih prosvetnih društev

Prisrčno vabljeni!

SPD „Drabosnjak“ — 75-letni jubilej

Teden dni po jubilejni prireditvi šentjakobskega društva so tudi Kostanjčani praznovali svojo 75-letnico društva. Naključje je nanese, da sta se obe društvi rodili leta 1903 tudi v razmaku enega tedna. Kostanjsko društvo je pred 75 leti zaživelo pod imenom „Slovensko izobraževalno društvo za Kostanje in okolico“. Ustanovitev društva so narekemale tedanje razmere, ki so polpreteklim in današnjim hujšakškim razmeram na Koroškem zelo podobne ali celo identične. Nemškonaacionalni krogi iz

zelo zanimivo orisal bogate literarne sadove kostanjskega domačina, društvenega patrona Drabosnjaka, ki velja za „očeta“ koroškega slovenskega gledališča. Kot najboljši poznavalec Drabosnjaka pri nas na Koroškem, je do potankosti biografsko natančno predstavil tega velikega ustvarjalca. Spomnil nas je tudi na 210-letnico njegovega rojstva, ki jo letos obhajamo.

Omeniti je treba še to, da je bil obisk na nedeljski prireditvi sicer zadovoljiv, s strani logaških obiskovalcev pa je bilo slišati nelagodno razočaranje, ker niso bili povabljeni tudi njihovi pevci, ki so iz iste občine kot pa jubilejno društvo. Trdili so celo, da bi ta zbor pritegnil polno dvorano judi.

Prosvetaši SPD „Drabosnjak“ so s to prireditvijo dokazali, da hočejo delovati naprej v duhu ustanovitelj, v duhu povojnih aktivnosti — ko so uprizorili z velikim uspehom „novo Miklovo Zalo“ in mnogo drugih uspešnih prireditev. V letih 1949 do 1973 je društvo sicer ostalo v glavnem pasivno, ker pač razen župnika Kuchlerja ni bilo gonilne sile v društvu. Leta 1973 pa so ga sedanji prosvetaši pod okriljem SPZ zopet poživili. Želja društvenikov in seveda tudi vseh drugih prosvetnih dejavnikov na Koroškem je, da društvo v bodoče še z večjim članom in zanosom izpolnjuje poslanstvo, podedovano po svojem „očetu“ Drabosnjaku in nadaljuje v njegovem duhu.

CENJENIM BRALCEM

Zaradi praznikov prihodnja številka izide šele 5. januarja.

Kot že vsa leta izhajanja našega lista tudi tokrat prilagamo stenski koledar s prošnjo, da listu ohranite zvestobo tudi v novem letu ter ga pomagata krepiti in širiti s sodelovanjem in pridobivanjem naročnikov.

vrst „Jungmannschafti“, katere so tedaj Slovenci imenovali „hajlovce“, so slovenski živelj in kulturno udejstvovanje slovenskih kostanjskih prosvetašev poskušali povsem zatreti z najrazličnejšimi podlimi redstvi. Iz poročil v Miru in Koroškem Sloven-cu se kot rdeča nit vlečejo poročila o rovarjenju nasprotnih sil ob priliki slovenskih prireditev, katere Mir z enim stavkom slikovito okarakterizira — „žganje v glavi, hajl na jeziki, kole v rokah“. Tem krogom v odgovor se je ustanovilo društvo.

Nedeljsko slavnost, katero je otvoril sedanji predsednik SPD „Drabosnjak“ Janez Lesjak, so oblikovali mešani pevski zbor SPD „Rož“ pod vodstvom Lajka Milisavljeviča, tamburaški zbor „Jepa-Baško jezero“ pod dinamično taktirko Erike Wrolich ter domači igralci z dialogiziranim prizorom v gostilni na Strmcu, prepleten z Drabosnjakovimi Latanijami in Rajni o mlinarjih. Vezni dialog je poskrbel dr. P. Zablatnik, režijo pa M. Srienc.

V pozdravnem govoru je pozdravil predsednik Lesjak navzoče častne goste — predsednika Krščanske kulturne zveze, župnika Lovra Kassla, bivšega in sedanjega ravnatelja slovenske gimnazije v Celovcu, dr. Pavla Zablatnika in dr. Reginalda Vospornika ter konzula SFRJ v Celovcu Petra Zupančiča. Z začudenjem je bilo tudi registrirano, da navzoči zastopnik Slovenske prosvetne zveze (v katero je društvo včlanjeno) ni bil pozdravljen. Predsednik Lesjak je v svojem govoru kratko orisal zgodovino društva in citiral predvsem žalostne dogodke iz brošure, ki jo je društvo izdalo za ta jubilej. Brošuro je oblikoval dipl. inž. Franc Kattinig in posreduje bogato zajeta društvena poročila iz časopisov Mir, Koroški Slovenec, Slovenski vestnik in Naš tednik. Predstavljani so tudi različni drugi dokumenti in slike društvenih prireditev. Obširen del zajema tudi ponatis iz koroške revije „Die Brücke“, kjer dvorni svetnik dr. Pavle Zablatnik objavlja življenjepis bukovnika, pesnika in ljudskega dramatika Andreja Schuster — Drabosnjaka.

Dr. Zablatnik je na slavnostni prireditvi bil tudi slavnostni govornik, saj je v svojem govoru obširno in

Zveza koroških partizanov obvešča, da je v Muzeju ljudske revolucije Slovenije (Ljubljana, Celovška 23) do 30. decembra tega leta odprta razstava z naslovom

**AVSTRIJSKA
BORBA ZA SVOBODO**

Razstavo je pripravil Avstrijski kulturni inštitut v Zagrebu in prikazuje avstrijsko odprniško gibanje v letih 1934 do 1945.

Slovensko prosvetno društvo „Obir“ na Obirskem vabi na

„SANKARSKE TEKME“

v torek 26. decembra 1978
Štartne številke ob 9. uri pri Kovaču! Tekmuje se v 6 skupinah.

Prisrčno vabljeni!

Mešani pevski zbor „Podjuna-Pilberk“ vabi na

SILVESTROVANJE

v dvorani Schwarzl v Pilberku.
Začetek ob 19.30 uri. Vesela presenečenja, za ples igrato „FANTJE IZPOD OBIRJA“.

Prisrčno vabljeni!

O B V E S T I L O

Za torek 26. decembra ob 20. uri bo na jugoslovanski televiziji oddaja o gospodarskem položaju Koroške.

Oddaja bo navezala na nedavno oddajo „Teleobjektiv“ prof. Gattererja v avstrijski TV, ki je določene kroge na Koroškem zelo razburila.



PEN-kluba Ivan Potrč in Valentin Polanšek. V okviru prireditve je nastopal ženski oktet SPD „Obir“ pod

Na pragu novega leta

Ko gre leto proti kraju, po navadi ugotavljamo, kakšno je bilo leto in se radovedno sprašujemo, kakšno bo prihodnje leto. No za letošnje leto se lahko pohvalimo, da smo se le končno prerili do spoznanja, da ti nihče ne pomaga, če si sam ne pomagaš. Pri tem mislimo na gradnjo kulturnega doma v Šentprimozu pri Šentvidu v Podjuni, kjer so naši prosvetaši na lastno pobudo in na lastne stroške — čeprav je država dolžna štiti oziroma pospeševati manjšine — začeli graditi dom in ga tudi spravili pod streho. Pri tem jim je prišlo na pomoč mladina iz Slovenije v obliki delovne brigade, v kateri so sodelovali seveda tudi naši mladinci. Brez te brigade bi bila uresničitev takšnega projekta neizvedljiva. Podobna samoiniciativnost se je pokazala tudi na Radišah, kjer je Zveza slovenskih zadrug zgradila kulturni in zadrugi dom in s tem omogočila radiškim prosvetašem boljše možnosti kulturnega razvoja. V državi, ki so naklonjene manjšinam, večinski narod rad pomaga manjšinam, žal pri nas v Avstriji temu ni tako.

Tako smo v tem letu pokazali odločnost, samostojnost, ekspeditivnost in to naj bo tudi napotilo v prihodnjem in vseh naslednjih letih, po starem načelu — sami si moramo biti svoje sreče kovači.

V upanju in želji za boljšo usodo naše narodne skupnosti, ki je v težkem boju za svoj narodni obstoj, imamo v mislih številno družino bralcev Slovenskega vestnika, ki ima važno nalogo posredovalca teženj in borbe slovenskega ljudstva. Da bi v tej borbi naš list uspešno izpolnjeval to nalogo, je vsekakor potrebno, da ima čim več sotrudnikov in dopisnikov iz vseh naših dolin, ki bodo pomagali s svojimi prispevki sooblikovati in popestriti našo politično, kulturno in gospodarsko dejavnost.

In tako imamo sedaj ob koncu leta spet prijetno dolžnost, da se našim prizadevnim sodelavcem in dopisnikom iskreno zahvalimo za vso izkazano zvestobo in pomoč, ko so pomagali oblikovati in širiti naš list med našim ljudstvom. Kot po navadi tako tudi tokrat povezujejo našo zahvalo s prošnjo, da tudi v novem letu ostanete zvesti našemu listu, da bo še bolj naš kot je bil do sedaj. Ob tej priložnosti seveda želimo vsem našim bralcem prijetne božične praznike in uspešno novo leto.



Novoletna jelka pripoveduje

Na tovarniškem dvorišču je ležalo pod snegom troje osamljenih jelk. Igličevje se jim je osipalo in pisani trakovi, s katerimi so bile okrašene, so žalostni in blede viseli na porjavelih vejah. Mimo jelk je prišel hišnik, pogledal jih je in rekel:

„Kar pozabil sem na vas. Še danes vas bom razsekla na tnalu in zvečer si bom toplo zakuril peč.“ Potem se je odpravil po sekiri.

Osušene jelke so se začudile s poslednjo trohico svojih življenjskih sil, začudile in se zgrozile. Najmanjša je celo zajokala:

„Joj, sestre, ali bomo res morale na ognju umreti?“

Druga, tista, ki je bila še najbolj zelena, pa ju je tolažila: „Nikar ne obupavajta, dragi sestrici! Naše življenje je bilo lepo, zato se nam smrti ni treba bati. Joj, koliko bi vam lahko povedala iz svojega življenja!“ „Pripoveduj,“ sta zaprosili tovarišici, „povej nama, da se bomo zadnjič pred smrtjo povesele!“

Jelka je začela pripovedovati:

Ne vem, kdaj je vihravi neugnanec veter zanesel moje seme v zemljo in kako sem vzklila, tako daleč moj spomin ne sega. Ko sem se zavedala življenja, sem bila visoka že tri pedi in sem rasla in zelenela, da je bilo veselje. Čutila sem, kako se sokovi pretakajo po mojih žilah. Pod koreninami sem imela mastno, vlažno zemljo, srkala sem iz nje, noč in dan sem srkala in zemlja mi je zmeraj rada dajala tečno hrano. Mikalo me je k soncu, vleklo me pod sinje nebo in zato sem rasla tako hitro, kolikor sem le mogla. Sosedje so se mi čudili in stara smreka je rekla: „Raste, kakor prava pravcata jelka! In kako je vitka, še mene bo sčasoma prekosila!“ To je bilo veliko priznanje in jaz sem si želela, da bi postala še višja in še bolj vitka.

Nikar ne mislite, da je bilo moje življenje kdaj enolično! O ne! Nacativi veter se je ustavljal pri meni, pripovedoval mi je pisane novice iz vsega širnega sveta. Okoli mene so žvračeli ptički, neki škinkavec je celo gnezdil v grmu, samo za sežen daleč od mene. Joj, to je bilo življenje in vrvenje. Ko so mladi škinkavčki začeli odpirati svoje kljuke. Naučila sem se toliko njihovih pesmi, saj so mi jih žvračeli od jutranje zore pa prav do trde noči, ko so im ključki že čisto obnemogli. Ko se je ptičji rod odselil, sem si poaslo sama prepevala pesmice, ki sem se jih naučila od svojih malih prijateljev. Kdo more reči, da moje življenje ni bilo lepo? Pozimi mi je sicer zmrznila zemlja prav do korenin, prelepo igličevje pa mi ni nikoli odpadlo in beli snežec me je pokrnil, varoval in grel, da sem mu resnično še danes hvaležna. Pod svoje veje sem skrivala prezeble ptičke in nisem dovolila zlobni burji, da bi jim ledenila kri po žilah!

Tudi z vetrom sva se pogosto sporekla. Včasih je ta nebrzdanec kar podivjal, spremenil se je v vihar in se je tako zaletaval v nas, drevesa, da je marsikatero drevo izruval iz zemlje. Jaz pa sem se mu zmeraj postavila po robu. Bila sem vitka, upogibala sem se pred njim, toda zlomiti se mu nisem pustila. Naslednji dan je navadno ves krotak prišel spet k meni vasovat, božal me je in me s sladkimi melodijami prosil, naj mu odpustim. Spravila sva se, saj nazadnje sva bila le nerazdružljiva prijateljca!

Tako mi je teklo življenje nekaj let in postala sem lepa in dokaj velika. Takrat pa



se je začelo nekaj prečudnega goditi po svetu. Po gozdovih je pokalo. Nekoč je pribežal do mene mlad fant, kolena so se mu tresla, roka mu je komaj še oklepala puško in po obrazu je krvavel. Oklenil se me je in se naslonil name. „Ne morem dalje,“ je bridko šepnil, „pod to jelko ležem in si vsaj malce odpočijem.“ Legel je na zasnežena tla. Močno se mi je smilil. Potem se je spet oglašilo streljanje, po gozdu so prišli zeleni možje in, ko jih je fant pod menoj uzrl, je vzdrl od groze in pograbil puško, da bi se poslednjič postavil tistim zlobnim ljudem po robu. Toda kri mu je odtekala in puška mu je omahnila iz roke. Jaz pa sem čutila, da ga moram braniti. Sklonila sem svoje goste veje prav do tal in ga zakrila, da ga zlobni možje niso našli, čeprav so hodili blizu mene.

In kaj se je zgodilo potem? Potem so prešla leta in streljanje je utihnilo. Življenje je teklo in jaz sem rasla in postala čisto velika. Nekega dne pa so prišli v gozd trije mladi možje in tisti, ki je nekoč ležal pod menoj, me je spoznal in rekel:

„Pod to jelko sem nekoč ležal ranjen. Zdaj pa jo bomo posekali. Naša tovarna bo priredila otrokom praznik in tale jelka bo kakor nalašč za to.“ Narahlo me je pogladil po deblu, potem pa nastavljal sekuro in me posekal.

Peljali so me v tovarno in me postavili v veliko dvorano. Čudovito so me okrasili. Vsa sem bila v pisanih trakovih, bleščala sem se v luči električnih žarnic in pod menoj je stal striček Mraz s košem daril. Najlepše pa je bilo, da me je sto in sto otroških oči gledalo tako ljubeče in zavzeto, da so ob meni vzklikali otroški glasovi, da so okoli mene rajali in peli pesmi. Še moji ljubi škinkavčki niso znali tako peti. Bil je najlepši dan v mojem življenju. Mislila sem na to, da bodo ti otroci postali nekoč veliki možje, da bodo delavci, morebiti piloti, kapitani ali pa celo učeni doktorji in inženirji. Toda, kjerkoli tudi bodo, vsako leto se bodo spomnili name, na preprosto zeleno jelko, ki sem jih tako zelo razveselila v veliki tovarniški dvorani. No, tovarišici, pa recita, če ni bilo moje življenje čudovito lepo!

„Oh, tudi moje življenje je bilo prav tako lepo,“ je vzdihnila mala jelka. „In hudo mi je, da bom morala po vsem tem v ognjeni peči umreti.“

Velika jelka se je nasmešnila. „Meni pa ni,“ je odvrnila. „Mislim, da sem svojo nalogo dobro opravila. Bila sem ljudem zavetje in nazadnje radost. In ko bom umirala v peči, oj, takrat bom vesela! Okoli tople peči bodo sedeli hišnikovi otroci, pritiskali bodo ročice k peči in lica jim bodo žarela od moje toplote. Vso, prav vso toploto bom dala iz sebe, da jim bo prijetno! In ko bom vse izžarela iz sebe, se bom mirno spremeni v pepel...“

Jelka je utihnila. Veter je pel nad dvoriščem, snežinke so poplesavale po njegovem taktu. Čez dvorišče pa je počasi prihajal hišnik in z njim njegova dva otroka, ki sta rekla:

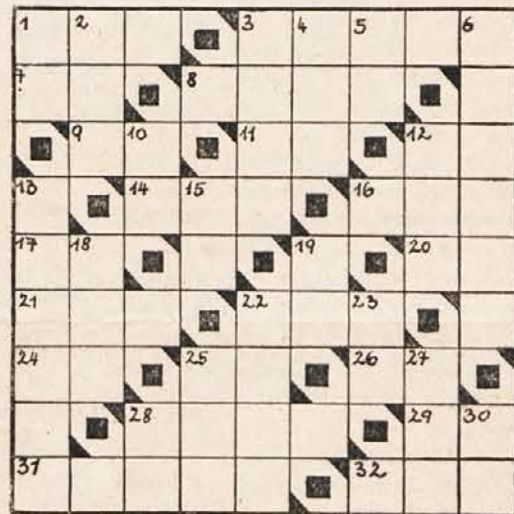
„Očka, te lepe novoletne jelke pa res nikoli ne bova pozabila...“

Križanka za otroke

Za mlade ugankarje, ki nam bodo poslali pravilno rešitev križanke, smo izbrali tri lepe knjižne nagrade. Pošljite nam (seveda pravilne) rešitve do 8. januarja 1979 na naslov: Slovenski vestnik, Gasometergasse 10, 9020 Celovec/Klagenfurt. Zato zdaj na „delo“, pri katerem vam želimo mnogo uspeha.

Vodoravno: 1. žensko ime (prva žena); 3. bližnji praznik; 7. osebni zaimek; 8. mladič goveda; 9. pritrdilnica; 11. osebni zaimek (množina); 12. okrajšava za glej; 14. dobra in zdrava pijača; 16. število; 17. pripovedna pesnitev; 20. član; 21. zdravilo; 22. del obraza; 24. začetni imena in priimka slovenskega pisatelja (Jara gospoda); 25. okrajšava za „Strelsko društvo“; 26. samo; 28. čekan; 29. egiptovski bog; 31. sel, odposlanec; 32. zmaga pri šahu.

Navpično: 1. latinski veznik; 2. čutilo, tudi moško ime; 3. slovenski mladinski pisatelj (Tatič); 4. vzklik pri bikoborbi; 5. prislov časa; 6. zaščitno pokrivalo glave; 10. igralna karta; 12. afriški kopitar; 13. drugo največje mesto na Koroškem; 15. središče vrtenja; 18. obrtnik, ki nas oskrbuje s kruhom; 19. učenje; 22. prizorišče v gledališču; 23. pijača starih Slovanov; 25. skandinavski izraz za smuč; 27. dolgo časovno obdobje; 28. oranje; 30. okrajšava za atmosfero.



Pričakovanje

Mamica je rekla: „Če boš pridna Nina, ti bo dedek Mraz prinesel nekaj zelo lepega, nekaj, česar se boš zelo razveselila.“

Ze ves mesec se trudim, da bi bila pridna. Ampak to sploh ni tako preprosto, kot zgloda, ni tako preprosto kot takrat, ko rečeš mamic: „Seveda bom pridna. Najbolj priden otrok na tem svetu bom, boš videla.“

Ze nekajkrat mi je spodletelo. Mamica pravi, da imam predolg jeziček in mi začne kar sam migati, kadar mi kaj ukaže. Mama na primer reče: „Odnesi smeti v smetnjak!“ Vem, da jih bom morala nesti, vem, da moram biti pridna, ampak vseeno rečem: „Oh mami, pa prav zdaj. Oh mami, teh smeti imam že vrh glave.“

Podobno se zgodi, kadar mi mamica naroči, naj kaj prinesem iz trgovine. Pa tako rada bi bila zares pridna in ubogljiva.

Zdaj premišlujem, mogoče pa bo le tako dober ta ljubi dedek Mraz in mi bo spregledal drobne napake. Saj imajo navsezadnje vsi ljudje napake. Ze večkrat sem slišala praviti očka o tem, da nihče ni brez napak. Torej tudi meni ni treba biti čisto brez napak.

Če bo dedek Mraz spregledal, da včasih malo preveč jezikom, kaj bo potem tisto presenečenje, ki mi ga misli podariti?

Zvečer sloh ne morem več zaspati. Komaj zamižim, že ga vidim, kako se po prstih plazí v sobo, kjer stoji velika, lepo okrašena jelka. Potem jemlje iz koša darila. Veliko škaflo postavi pod jelko, pa se premisli, jo stlači nazaj v koš in zamenja z manjšo. Ze odhaja, pa se spet vrne, k majhnemu darilu doda še enega...

Potem skočim, pogledam, na zavrtkih piše: „O Nino!“ Vsa presrečna vpijem: „Mami, očka, je že bil tu, je že pustil darila.“ Vsi trije hitimo odpirati velike zavojke. Potem, no potem pa se zmerom zbudim. Nikdar spalnec ne zdrži toliko časa, da bi lahko pokušala, kaj je v teh zavojih.

Ampak zdaj bom kmalu zvedela: mogoče bo punčka, takšna, ki joka, dojenček, ki ga je mogoče oblačiti, umivati. Kako zelo rada bi dobila takšnega dojenčka. Ali pa bo morda mali otroški šivalni stroj. Če bi ga dobila, bi lahko oblekice za punčke šivala kar sama. Ali pa bo...

Samo še nekaj dni moram potrpeti, potem bom videla, ne bo mi treba več ugibati. Videla bom, če sem bila dovolj pridna, da mi bo dedek Mraz prinesel res tisto, kar si želim.

Kolač

Je imela žena sedem lačnih otrok in je pekla božični kolač. Kolač je ležal v posodi in se debelil. Otroci so stali okrog posode in bi ga radi že jedli.

„Ah, mama, daj mi malo kolača, jaz sem tako lačen,“ zaprosi prvi otrok.

„Ah, draga mama,“ reče drugi. „Ah, draga, dobra mama,“ pravi tretji.

„Ah, draga, dobra, ljuba mama,“ pravi četrta.

„Ah, draga, dobra, ljuba, sladka mama,“ vzdihne peti.

„Ah, draga, dobra, ljuba, sladka, lepa mama,“ zastoka šesti.

„Ah, draga, dobra, ljuba, sladka, lepa, mila mama,“ zajoka sedmi.

In so vedno lepše prosili, ker so bili zelo, zelo lačni.

„Počakajte, da obrnem kolač!“ je odgovorila mati. „Potem dobi

vsak svoj del. Le pogledajte, kako je debel in velik!“

In je mati prišla kolač, da ga obrne. Ali kolač je padel iz rok in se zavalil proti vratom. Vrata so bila odprta in kolač je kar tako zdril ven in bežal po cesti. Mati je zavpila, otroci so zakričali in vsi so tekli za kolačem.

A kolač je bežal in pribеžal do prve vasi.

Tam ga je srečal mož.

„Hej, kolaček, dober dan!“ je pozdravil mož. „Nikakor tako ne dirjaj. Počakaj, da te pojem!“

Kolaček pa je dejal: „Sem bežal mami Ani, bom tudi tebi, mož Ambrožu!“

In se zavrtel prav močno ter zbežal po cesti naprej.

Pa ga sreča kokoš in reče: „Dober dan, kolaček. Kam bežiš, počakaj, da te pozobam!“

„Sem zbežal mami Ani in možu Ambrožu, bom tudi tebi, kokoška Kokodajski!“

In je hitro zdril naprej.

Sreča ga petelinček: „Kolaček, počakaj, da te pojem!“

Reče kolaček: „Sem zbežal mami Ani in možu Ambrožu in kokoški Kokodajski, bom tudi tebi, petelinček Kikiriki!“

In je res zbežal ter pribеžal do račke.

„Kolaček, kolaček, počakaj, da te pohrustam!“

Se zasmije kolaček: „Sem zbežal mami Ani, možu Ambrožu, kokoški Kokodajski in petelinčku

Kikirikiju, bom še tebi, račka Gu-gačka!“

In je kolaček zdril naprej in pridiral do gozda. Tam ga sreča prašiček:

„Dober dan, kolaček! Kam pa, kam? Počakaj, greva skupaj skozi gozd, da naju ne bo strah!“

„Bog daj, prašiček Umazanček! Pa pojdiva skupaj!“ odgovori kolaček in se ustavi.

Pa gresta skupaj v gozd in prideta do vode.

„Joj,“ zastoka kolaček. „Zdaj se bom pa zmočil!“

„Kar na moj vrat se vsemi,“ odgovori prašiček. Ponesem te!“

Kolaček hoče skočiti prašičku na vrat.

„Ham, ham!“ reče tedaj prašiček in poje kolaček.

Kolačka je bilo konec in zato je tudi naše zgodbe konec.

(Norveška pravljica)

Cdločitev v božični noči

Tako gosto je naletaval sneg tisto zimo, da se je komaj kakih deset korakov videlo po cesti. Zakotna gorska vas je tičala v molku, ki je bil po tolikih vojnih letih poln temnih slutenj in tope vsakdanjosti. Hiše in ceste so bile polne uniformiranih tujcev, nosilcev kljukastega križa in krutega orožja.

V nekdanji tujski sobi postavne krčme je ždel mlad človek zaspanega obličja. Zrl je v pestre vzorce ledenih rož na okenskem steklu. Soba je bila zakurjena — redkost v tistih dneh! A smrdljiva toplota, ki jo je izžareval racioniran premog, ni odtajala ne ledenega občutja mladega človeka, ne čudežnih risb na šipah.

Bil je sveti večer.

Darko — tako je bilo mlademu človeku ime — se je spomnil tistega bledega papirja, ki ga je nosil v žepu: vpoklic k vojakom! — Sedmošolec... in zdaj je segla tista kruta sila v lepe, sončne svetlove duha in sladke sanje in obe sral. S kake svetle višine je doslej zrl v te bedarije in sleparije življenja. Zdaj pa ga je umazana, oblastna roka potegnila dol v to norost in nasilstvo... Ogorčeno se je obrnil od okna, kakor da hoče komu nevidnemu povedati zaničljivo besedo glede tistega vpoklica — a duša mu je bila na enkrat polna sladkosti: mislil je na ljubljene domače gozdove — in na Aleno.

Darko je bil razklan: tu zoprn vpoklic — tam ljubljeno dekle, ki pa je...

Potrkal je na vrata.

Kakor da bi se zbal, da je nekdo prisluškoval njegovim tajnim mislim, je nekaj trenutkov molče gledal na kljuko vrat...

Vroče je zagolčal: "Naprej!"

Vstopila je suhljata ženska, najemnica stanovanja in nekaka daljna sorodnica gimnazijca Darka.

"Pismo zate!" In je sedla na divan, kakor da hoče zvedeti, kaj stoji v pismu.

Darko se je zahvalil za pošto. Ni pa ob navzočnosti ženske odpiral pisma, marveč ga je malomarno stisnil v žep. Tja, kjer je tičal vpoklic.

Potem, ko je bil sam, je globoko dahnil. V zrcalu je videl svoj zbežan obraz in se zavedal, da bi tak ne mogel stopiti na cesto.

Pismo je končno odprl.

"...da te nisem pozabila, boš morda bolj prepričan, ko Ti sporočam, da vem za tvoj vpoklic..."

Dvignil je pogled in se zazrl na svetlikajoče se ledene rože. Tista, katero je gledal, je imela obliko otrpnelega zublja iz srebra.

Darko so v srcu zaplapolali vsi nekdanji ognji: Alena!

Videl jo je, kakršna je bila pred meseci. Od tedaj je ni več videl. Vsa ljubezen se mu je znova pretvorila v uporne načrte. Kakor takrat, ko je hotel uiti iz šole. Samo zaradi nje! — Res je izostal nekaj dni v mestu. Skrivaje se je podal v Ojstrovino, v bližino doma Alene. A srečal je ni. Samo od daleč jo je videl. Ni mogel in ni se upal do nje, da bi ji vse tisto — za tako trdno sklenjeno — povedal: Ne grem več nazaj v šolo! Zaradi tebe ne! Hlapec hočem biti. Delal bi rad. Pri vas bi rad ostal, tukaj delal kot posel, dninar...

Zdaj, ko je imel vpoklic, se ni mogel ubraniti — hočeš nočeš — zavesti, da je že mlad možiki. A ob vzbujanju spominov na drago smem slovensko marnvati." Tako je

dekle se je počutil spet tako plahega in otročjega, in srce mu je tolklo kot bi res teklo iz mesta v Ojstrovino.

Spet je istovetil svojo ljubezensko usodo z junaki iz Romea in Julije, Here in Leandra in drugimi podobami iz filmov in knjig.

Jasno mu je postalo, ko bi bil kje v domačem gozdu, bi zdajle na glas zastokal.

Bral je naprej: "...ker se zate bojim, ker vem, da greš v smrt..."

Sedel je na blazinjak in si nervozno mel oči.

Ko je to pisala, gotovo ni sedela na tako toplem in udobnem sedalu! se je spomnil in videl jo je sred zasneženega gozda vso prezeblo in upadlo.

Zdaj je še spregledal, kako nasilje se dogaja tudi na njem samem. Zakaj mora tu na vasi prebivati? Za teh nekaj dni? In ne sme gor v Ojstrovino k svojcem? — Spomnil se je naenkrat znancev vojakov, ki morajo ali so morali tičati tu na vasi. Še na dopust, po tolikih mesecih na bojišču, ne smejo domov! Svojo kožo pa smejo nositi na prodaj za tisti križ, ki sobratom islega naroda kuri krematorije.

Darko se je zgrozil nad krutimi dejstvi. V mladem človeku se je prebudilo veliko spoznanje. Ako je doslej živel v svojem svetu uka, knjig in poštenega stremljenja po znanju in izobrazbi, ga na drugi strani vsa krutost in kričavost vojnih let sploh ni brigala.

Zdaj pa je vedel, da je življenje boj, boj pravice proti krivici. In sred tega krvavega boja stoji on z vsemi svojimi svetlimi ideali in

rekla nekako čudno mirno, ko se je odpravljala.

Ko sta bila Darko in mati sama na cesti, je takoj začela: "Alena je bila sinoči pri nas."

Vzela je sina pod pazduho ter šepetaje nadaljevala: "Rekla je, da je tebi pošto dala."

Mučen premor...

Pomaknila sta se mimo policijske patrulje.

"Naredi, kakor te vest uči!"

Darko molči, samo materino laket je še trše stisnil.

"Zadnji božič vojne je, a preden bo konec, bo od nas le malo-kdo ostal!" Materin glas je bil zdaj drugačen kot poprej. Imel je prizvok velike nade v bodočnost, ki bo zadihala v svobodi, kateri se je svet že tako odtujil.

Ko sta se razšla, mu je v slovo šepnila: "Kamorkoli se podaš, kmalu me obvesti... ali pa..."

"...ali pa obišči," je pomenljivo dokončal sin Darko.



Ko se je Darko vračal na svoje stanovanje, je videl, koliko oboroženih se premika po celem naselju.

V sobi pa je zvedel od ženske, da je menda za noč pričakovan napad iz gozda.

Mladi človek je otrpnil. S poslednjo kapljico srčne krvi si je želel biti poleg Alene!

Za zastrtimi okni so zagorela borna obložena božična drevesca.

Darko je v sosadni sobi gledal pri običajnih početljih krog te zma-



cilji, za katere pa sedaj ni nikjer več prostora.

Zagorela je v njem silna zavest: Tja moram, kjer se bojujejo za pravico! — Sklenil je, da takoj odide tja, kamor ga kliče slovensko srce.

Ko se je snežni metež ulegel in se pokazala plaha sinjina decembrskega neba, se je na vsem lepem pojavila Darkova mati. Vstopila je ob spremstvu one ženske. Mladi človek je vedel, da ne bo mogel niti besedice govoriti, ki bi mu ležala na srcu.

Mati je prinesla dehtečega domačega kruha. O, kako presenečenje! Pa še nekaj kolone.

"Boš šel z menoj, imam še nek opravek, da boš tolmačil, ko ne ob vzbujanju spominov na drago smem slovensko marnvati." Tako je

govite luči nad temo. Ni bilo časa za molitev, ne za pesem. Pa tudi poguma ne. Zakaj slovenski jezik je bil prepovedan — in kdor bi ga uporabljal, se izjavi za sovražnika tisočletnega kraljestva. Nemško pa ljudje niso znali moliti in tudi ne peti. Torej smo morali molčati. Pa je bil še molk nevaren...

Na duri je vojaško trdo potrkal. Tako kot večkrat, kadar je prišel kak vojak ali celo častnik iz prilličja gor, kjer so bili nastanjeni — prava zmes tako razvpite in zmagujoče vojaščine, kajti poleg Berlinčanov so bili Kozaki, Romunci in bogve kdo še.

Tokrat je bil lisjaško vljudni poveljnik vaške orožniške postaje.

Pozdrav je bil tak, ki le čaka, da ga kdo prvi pozdravi, drugače je

Živeti v miru

Lepo je živeti v miru, čudovito hrepeneti v svobodi. In še lepše je upati, da bo še mir v naši domovini. Naši očetje so za ceno mučenja in krvavega trpljenja spletki kito svobode. Stkali so mir med hostami, po gozdovih, vaseh in mestih pred tridesetimi leti.

Vseh pet vojnih let, vseh pet zelenih pomladi so verovali in upali, da čas zlate svobode mora priti. Da bodo generacije za njimi živele tako kot se za človeka spodobi.

Tako živimo sedaj v miru. Leta tečejo. Več kot tri desetletja uživamo sadove preteklosti. Naša vojna je daleč samo za tiste, ki so pozabili, da človek še lahko podivja in da se lahko čisto slučajno nekega jutra prebudimo s prestrašeni, paničnimi očmi.

Tako tudi pozabljamo na naš čas, čas neizmerno lepe in svetle svobode.

"Spuštujmo mir" napišimo kot pravilo, nalepimo ga na vsa vrata, na vse hiše, tako ga bodo ljudje vsako jutro prebrali. Vsak dan bodo lahko k sebi vabili spomine. Zavedali se bodo tiste tople, kratke a mehke besede MIR. Da bodo močni kot jeklo, da bodo en sam narod, eno samo deblo. Da bodo pripravljeni kadar bo treba braniti mir.

vzrok za osumljene civilne osebe že na dlani.

Darko je prišlecu odzdravil tako postrani.

Začel se je prisiljeno vljuden pogovor okoli padlega snega, lepo vzraščene božične jelke, o novem mrazu... in končno tako prek ovinkov... o gimnazijcu Darku, kako se pač počuti v poslednjih počitnicah v civilu in o pismu, ki ga je baje danes dobil.

Darko je, kot bi strelil, pogledal sorodnico. Ta pa se je potuhnila.

Darko je bilo, kakor da bi ga polil z vrelo vodo in ga takoj posadil na led.

"Je to dejstvo, da ste dobili pismo?"

Onstran brlečega božičnega drevesca je mladi človek opazil stoječega orožniškega poveljnika.

"Seveda sem ga dobil, saj ga mi je gospa dala!"

"Kakšna gospa?" Zaškripali so škornji, kajti uniformiranec se mu je približeval.

Tedaj pa je bleknila ženska: "Jaz sem mu ga dala, ker ga mi je pismonoša dal!"

"Vi ste ga mu dala?" Začudenje v glasu in ob enem skoraj prizvok nekakega opravičenja.

Pa se odzove spet ona: "Saj sem ga tudi brala. Joj, je pač ljubezensko pismo za slovo, ko Darko odhaja k vojakom."

Tako spretno je lagala, da ji je Darko — pa tudi uniformiranec verjel, da je tako.

Nekako zmedeno se sedaj orožnik vsede. Delal je vtis, da išče primerne besede, kako bi se spravil iz neprijetnega položaja.

Da se pokaže do kraja službenega, reče za slovo, da se naj Darko jutri enkrat zgleda na postaji.

Pa je bil proč.



V tisti krčmi pa se je v tistih dneh dogajalo še nekaj drugega:

Polkovnik Berlinčan, ki je bil pogosto pijan, je z bikovko traktiral Kozake. Potrpljenja sinov daljnega Dona je bilo konec. Ker je Vasilij nekaj zamrmral, mu je polkovnik pri prči zavrtil svinčenko v prsi. Jedko je počilo na dvorišču starodavne krčme. Kozaki so stali strumno, Berlinčan je odšel brez besede.

Ko so bili vsi na svojih bivališčih, so se Kozaki samo nemo spogledali — in ravno pet minut po tistem, ko je orožniški poveljnik zapustil poslopje, je zginila skupina težko oboroženih onstran dvorišča v zimsko noč. Samo štirje Romunci, pet Hrvatov in trije priletni Nemci so ostali.

Še tisto sveto noč se je znašel tudi Darko sredi domačih gozdov v visokem snegu. Kozak Sergej, brat ubitega Vasilija, je prišel v stanovanje po mladega človeka. Ženske ni bilo, ker je šla v cerkev. Darko si je v trenutku opogumil ob Kozakovi hladnokrvnosti in je šel.

Ko sta stala nad vasjo, se mu je zazdelo, kakor da iz nemega zvonika hoče doneti božično zvonenje: "...in na zemlji mir ljudem!..."

Pa se je takoj spet zavedel, da v tem času ni miru na zemlji.

Kozak mu je ponudil pištolo. Pošepetal mu je nekaj v ruščini. Darko se je zdel glas mehak in topel, kakor da bi hotel reči: Prijatelj, sotrpini, ne predajaj se sanjam, čas je resen in krvav — in če ga prestojiva, ko bo spet pravi mir med pravimi ljudmi, tedaj bodo peli resnični božični zvonovi — tudi ob Donu!

Še tisto noč se je srečal Darko z Aleno.



Ko pa je zadihal svet zopet v svobodi, nista čula zvonov miru ne Alena ne Darko. Padla sta oba.

In tudi mladi Kozak Sergej ni videl svojega Dona — zemlja slovenska mu je postala grob...

Nekaj pred polnočjo na starega leta dan, v naraščajoči gneči na svetovno znanem trgu Times Square, New York. Od morja piha hladen veter, snežinke se vrlijo v belem plesu po žarki svetlobi vedno praznične in vedno z beraštvom in bedo obrobene metropole. Okrog poslopja Times se sučejo na električnem pasu telegrafsko kratka poročila o svetovnih dogodkih dneva. Zadnjega dneva v letu.

Že stokrat sem gledala ta tekoči električni trak, toda noč je nekaj posebno privlač-

„Tako, zdaj je vse noro, samo jaz in policaji imamo še nekaj pameti“.

„Veselo novo leto Jernej!“

Nastavim mu trobento na uho in zapiskam: — Kako bi človek vedel občutje tega nočnega sveta, če ne bi sam ponorel z njimi vred.

Mraz pritiska, tlak ledeni noge, ušesa zmrzujejo, množica narašča v desetisoče. Pestri kostumi in spakodane maske se mešajo med maso kakor klovni v velikem cirkusu. Piskanje, zvončkanje, trobentanje,

Polnoči. New York skoči iz kože kakor žaba, ki je hotela postati vol. Vse, kar more, da duška eni sami veselo nori želji:

„Veselo novo leto!“

... Pavza ... nekaj ur spanja in delovni New York se vozi na delo, v službe. Novo leto je za nami, obrazi pa so kisli in zaspani. Po ulicah leži pisan papirni sneg, tu pa tam je branjena v pozabo noveletna trobenta, rog, piščal.

Poleg mene v nadulčni železnici smrči povaljan in okrvavljen mladeč — imel je gotovo veselo novo leto. V Centru pometajo črni vratarji hodnike ... med smetmi leže žalostno dragi cvetovi, ki so sinoči krasili pestre kostume in toalete veselih žensk. Ob izhodu ugledam na marmornatih tleh nepokvarjen rdeč cvet. Poberem ga, da ga shranim kot spomin na sinočno norost.

Ko pridem na delo, veselo pozdravim: „Veselo novo leto!“

Pa me gledajo, kakor da imajo pred seboj bedaka. Pamislite, voščiti Newyorčanu ali Newyorčanki veselo novo leto ob devetih zjutraj prvega januarja! Absurd ... novo leto je zdaj že staro ... sinoči o polnoči, ob eni, ob dveh, tedaj je bilo mlado, lepo, z nadami in veselimi željami prežeto. Zdaj se je že naselila vanj stara vsakdanjost, stare skrbi, problemi, stara borba za gol obstanek. Obrazi so spet zategnjeni, mrki, neprijazni, nedostopni, prezirljivi ... telesna moč izžareva v silnem pogonu za dobiček, tekmo, uspehe, obstoj ... za bomo življenje. Kriza, velika gospodarska kriza jaše deželo, kakor včeraj ... vsak gleda za svoje delo, zaslužek, naj je še slabši.

„Veselo novo leto!“ ... Tudi norci so kralji v svojih bežnih fantazijah, a kraljestva si norci še nikdar niso ustvarili ... ustvarili pa si bodo nekoč pametni ljudje VESELA NOVA LETA!

„Veselo novo leto!“

nega v njem. Suče in suče se naokrog, besede se pojavljajo in izginjajo v nič ... kakor leta ... kakor ljudje. Gledam svetel trak, lovim besede in se domislim Edisona. Potem se spomnim: nekje v ogromnosti tega Babilona tiči Tesla, Jugoslovan, pri svojih aparatih v laboratoriju ... in se mi zazdi, kakor da svetli luč velikih razumov na temna pota vsakdanjih malih egoistov, ki se danes zbirajo tu v ogromno maso, da ujamejo košček brezplodnega veselja.

Množice so goste. Podzemski in nadulčni železnica, avtobusi, letala, ladje, čolni, avtomobili, vse privlači množice v natrpani Manhattan. Times Square je živ, glasen. Ura se pomika na enajst, cena trobent in piščali poskoči, število krošnjarjev tega blaga se pomnoži. Posledica je neugnana, divje, veselo piskanje in trobentanje. Od vseh strani nastavlajo človeku na ušesa piščali in trobente:

„Hey, veselo novo leto!“

Paglavci stopajo na prste in z velikimi trobentami voščijo naravnost v ušesne bobenčke:

„Veselo novo leto!“

Dekleta trobijo mladim moškim:

„Veselo novo leto!“

Mladinci in starci piskajo v vsak prijazen ženski obraz:

„Srček, veselo novo leto!“

Starine si voščijo z grčavim smehom in trobentami:

„Veselo novo leto!“

V kape beračev pada drobiž in cvenka:

„Veselo novo leto!“

Policajem trobijo vsi vprek:

„Cop, veselo novo leto!“

In tako naprej, brez konca, brez kraja, nebrzdano, neugnano. New York je znorel. In kaj počne človek med norci, je pač vseeno. Stopim torej na stran h krošnjarju in si kupim dolgo trobento. Potem odzdravljam na voščila:

„Veselo novo leto!“

Moj fant pravi:

vzklikanje in pijano petje dosega neznosen višek. Živ val množic se raztegne do Centra, kjer se ustavljajo limuzine, kjer izstopajo dame v bogatih toaletah, ofrkani škrici, veseljaki vseh vrst.

Z živim valom nazaj proti Times Square. Stisnjeni med množico vrešče otroci. Starši jih dvigajo na rame, da od tam razsajajo po mili volji:

„Veselo novo leto!“

A čez marsikatero ramo visi utrujena ročica, v njej trobenta, zvonček ali piščal, glavica pa poveznjena v spanec.

Tam čez ulico opazim skupino mojih sodelavk, ki veselo razgrajajo z rogovi in trobentami:

„Veselo novo leto!“

... Ob osmih smo bile še vprežene v delo in se nismo niti smejale.



JANEZ ŠVAJNCER

51

Pridi k potoku

Nihče me ne vidi in nihče ne sluti, kaj je z mano. Kadar me obide slabost, se umaknem iz stanovanjskega poslopja. Stanovalci ne vedo, da nisem med njimi. Hočem tudi nekaj časa zase.

Lepo mi je tukaj, doživljam prerojenje. Obtožujem se in pričakujem, da mi bo odleglo. Saj me ne teži krivda, le čudni občutki me obhajajo. Ne morem se jih otresti.

Pričakuje me. Slišim veter v živi meji. Naveličal se je moje navzočnosti. Ne bom te več nadlegoval, Magda. Jaz pa tudi grem počivat.

Ravnatelj Gvido Zorec je stopal počasi. V kolenu ga je malo bolelo. Rekel si je, da mu je ostalo od padca. Le kako se je mogel spotakniti. Kakor da mu je kdo podstavil nogo. Ko bi ga bil Gregor Šipek videl, bi se zakrohotal in zategnil: tovariš ravnatelj, ta je bila pa huda.

Mogoče se bo kdaj sprijateljil z mladim učiteljem. Leta med njima ne morejo biti zadržek, da se ne bi zblížala. Rekel mu bo pa, da ne želi njegovih odrezavih odgovorov. Pove naj lepo razločno in jasno, da bo vedel, pri čem je. S svojo zbirko kamnov ga naj nikar ne muči. Kar je v tolmunu, naj ostane nedotaknjeno.

27

Na cesti je ležala brozga. Ljudje so hodili previdno in visoko vzdigovali noge. Mokrote se niso ubranili, našla je pot še skozi tako trpežne in nove čevlje. Postajali so in se ogledovali, kakor da bo kmalu zavel južni veter in pobral sneg pa posušil cesto.

Veter je bril ostro in ravno to jih je vznemirjalo. Najstarejši so pravili, da se ne spominjajo podobnega vremena.

Ko so bili mladi, so zime trajale od decembra do februarja, v marcu je sonce že toplo grelo in vročina se je stopnjevala do jeseni. Zdaj pa. Ni več mogoče verjeti niti stoletni pratiki. S temi bombami in poskusi so velike države čisto zamešale vreme. Vremenoslovci ne uganejo več niti za dan naprej. Napovedjo, da bo zjutraj sončno in toplo, pa se nenadoma ohladi in z neba pada dež. V tem času, ko bi moralo biti najbolj mrzlo, ne visijo ledene sveče z žlebov. Strehe hiš so lisaste, polja in travniki pa pod vodo.

Gregor Šipek se je odpravil v točilnico. Natakarič Manka ga je sprejela z odprtimi rokami.

„Kaj imaš za bregom,“ jo je previdno vprašal. „Ne verjamem tvojim besedam, ker si pretirano sladkobna do mene. Ali si se morda spreobrnila kot nekoč Marija Magdalena?“

„Hotela sem ti povedati,“ je zdrdrala Manka, „da imam danes odličan čaj. Ta te bo pogrel in ne boš se več držal kisle. Ali si vstal na levo novo? Kam pa si se odpravil v tem vremenu? Kar strese me, ko pogledam na cesto. Presneta brozga! Ko sem pometala stopnice, sem si čisto zmočila nogavice.“

„Noge so ti ostale suhe?“ Gregor Šipek se je namuznil. „Daj mi torej ta čaj, za katerega delaš reklamo, da se sam prepričam, ali je kaj resnice v tvoji napovedi.“ Ko mu je prinesla, je pokusil in navdušeno pritrdil. „Nisi me potegnila. Po čem pa ima okus?“

„Spet se sprenevedaš. Ruma sem dolila.“

„Postal sem mornar na suhem.“

„V brozgi. Veš,“ Manka se je sklonila nad točilno mizo, „slišala sem nekaj, kar ni ravno v tvojo čast. Nočem te vznemirjati. Če hočeš, povej sam, drugače bom vlekla iz tebe. Navsezadnje me čisto nič ne briga.“

„Reci že in ne ovinkari.“ Gregor Šipek je srebal čaj z veliko vnemo in močno dihal. Že je začutil vročino v glavi.

„Prepovedali so ti ... Kaj me briga. Ti boš že naredil po svoje, da bo prav.“

Prijel jo je za obe roki, potresel in navidezno zagrozil: „Zdaj te ne spustim, dokler ne poveš, kar veš o meni.“

Manka se je nemočno izvijala iz objema in navrgla: „Prepovedali so ti imeti psičko Abo.“

„To te mori?“

„Ali te ni prizadelo? Špela Hreščak mi najprej ni hotela povedati. Vlekla sem iz nje in nisem odnehala. Sam veš, da se v našem kraju vsak pozanima in vpraša za znano osebo in sploh za vse, kadar se ljudje zberejo in kakšno rečejo. Špela se je delala skrivnostno. Ona ni kriva, to sem ji prebrala z obraza. Rekla je, da so zahtevali od tebe, da psičko Abo takoj odpeljaš nazaj k Zali Merhar.“

Gregor Šipek se je zakrohotal. „Dekle, grdo streljaš mimo cilja. Sploh nisem prišel na njihov sestanek. Požvižgam se na hišni svet, če dajo na dnevni red mene in psičko Abo. Kakor da ni važnejših stvari, ki jih je treba rešiti. A se strinjaš z mano? Torej, lahko poveš Špeli Hreščak, da sem se samo izgovoril predsedniku Francu Firnežu in ravnatelju Gvidu Zorcu, da sem pozabil na vabilo. Kratko in malo nisem hotel priti na sestanek. To je čista resnica in jo lahko zagovarjam pred komerkoli. Kaj pa Špelina otroka? Kdo piše in čečkari po stenah v poslopju. Tdve. Saj menda veš, da ima hčerki?“

Natakarič Manka je razumevaloče pritrjevala. „Takoj pridem nazaj k tebi, samo da jih postrežem.“ Odnesla je čaj k trem fantom, ki jih Gregor Šipek ni poznal. Huškali so si v roke in se prestopali, kakor da se nikakor ne morejo pogreti. Čevljev niso imeli najbolj trpežnih, kar se je kazalo za njihovimi stopinjami, ki so se vtisnile v tla, da so nastajale luže. Izpili so stoji, potisnili denar na točilno mizo in odhiteli po stopnicah.

„Taki gostje so mi najljubši. Ne obsedijo pri praznih kozarcih in mi ne zadimijo prostorov. Nekateri pa so trmasti. Niti z metlo jih ne premaknem z mesta. Sedijo na stolihi ko prilepljeni in klepečejo neumnosti ... Torej te ni prizadelo, da so govorili o tebi in psički Abi?“

„Ne, ne. Sem doživel že kaj hujšega. Zadnjič me je ravnatelj poklical v pisarno in mi pomolil pod nos Ferenčevo pismo. Si lahko misliš, da je počakal pri meni, dokler mu ga

DOMISLICE

● Najhuje je za človeka, če ga zemlja v sebi ne trpi.

● Z resnično ljubeznijo je kakor s prikazovanjem duhov: vsi govorijo o njej, toda malokdo jo je videl.

● Kdor veliko govori, veliko ve ali veliko laže.

● Napuh spravlja v nesrečo.

● Ljubezen je izmed dveh strasti najbolj naravna, najbolj oprostljiva in najbolj splošna.

● Pameten gospodar čuva tudi sosedovo hišo pred ognjem.

● Oči nikoli niso sile.

● Če te užali tepec, se ne prepiraj z njim, ker s tem ponižuješ sam sebe.

● Samo v enem primeru je debelost za moškega blagodejna: če jo opazi pri ženski, s katero bi se bil skoraj poročil.

● Mnogi ljudje obžalujejo, da imajo rože trne; jaz sem vesel, da imajo trni rože.

● Dolgočasnej je človek, ki nam neprestano govori o sebi, medtem ko bi mu sami radi pripovedovali o sebi.

● Balkon je polica za ljudi.

● Nad človekom smemo obupati šele tedaj, ko zataji pri rečeh, ki jih sicer rad opravlja.

● Pri ženski je čistost pomanjkanje skušnjave, pri moškem pa pomanjkanje priložnosti.

● Mnogim so govori o delu postali poklic.

● Želja po ljubezni še ni ljubezen, strah pred njo pa že.

● Neposlušni bedak naredi manj zla kot poslušni modrec.

● V tišini mraka spomin koraka.

● Ni je skrivnosti, ki bi jo ženska lahko zadržala zase, razen lastne starosti.

● Razčlenjenje ljubezni pomeni, da hočemo biti ozdravljeni od nje.

Korenine praznoverja

Nekdo se smeji stvarim, ki se jih drugi prestraši, če pred njim prečka cesto črna mačka. Toda isti, ki se norčuje iz praznoverja, si pri tem nič ne misli, če pri jutranjem branju najprej pogleda horoskop, v katerem piše, kaj naj ta dan dela ali ukrepa.

Mlada žena jezno stresa z glavo, ko ji tašča razlaga, da prinese nesrečo, če se pere perilo med božičem in novim letom, toda ista mlada žena brez obotavljanja nosi okrog vratu talisman, češ da to ne more škodovati. Ti primeri kažejo, da imajo ljudje najrazličnejše poglede na praznovernost. Sicer pa imate tudi vi svoje predstave o praznovernosti in mislite morebiti, da je le nekaj resnice v tem. Kakšne pa so za vas te trditve?

1. Srečo prinese, če potrkamo na les.
2. Talisman nas brani pred slabimi vtisi.
3. So ljudje, ki imajo hud pogled in lahko druge uročijo.
4. Če nekdo raztrese sol, prinese nesrečo.
5. Sedmo leto zakona je najbolj nevarno.
6. V zemlji je močno sevanje, posebno tam, kjer so podzemski vodni tokovi.
7. Sanje nam odkrivajo bodočnost.

To listo bi lahko podaljšali. Toda dovolj je dolga, da pokažemo, kolikokrat v življenju srečamo praznovernost. Naravoslovec, ki veruje samo v zakone fizike in kemije, bo verjetno te primere imenoval neumne, etnolog pa bo trdil, da teh sedem primerov nekaj pomeni. Kdo ima prav?

● VČASIH VERA, DANES PRAZNOVERJE

In kaj se danes imenuje praznoverje? V etimološkem slovarju, ki nam kaže izvor besed, pravi, da beseda praznoverje izhaja iz 15. stoletja. Martin Luter je to raje imenoval — slaboverje.



S temi predstavami je menil tiste, ki se niso strinjali s krščansko vero. Drugi izvajajo besedo iz „kriva vera“, to je okrajšava za krivoverstvo. Mnoge predstave praznoverja pa segajo še pred krščansko dobo. Če bi te predstave pregledali, bi našli celo krivoverške korenine.

Na primer „potrkati na les“, izvira verjetno še iz prastarega običaja, da so se stari Rimljani in druga plemena dotikala debel dreves, v katerih so bivale vile in boginje. Največja svetost je bil za Germane hrast, ki je bil posvečen bogu Wolanu. Če se ga je kdo dotaknil, je prešla moč boga na njegovo telo. Danes nihče več ne verjame v boga Wolana in na sveti hrast. Lahko pa razumemo, da je za ljudstvo, ki je kakor naši predniki, živelo v gozdovih in ob rekah, vsak del narave imel svoj smisel, kaj šele močni hrasti velikani, ki preživijo mnogo človeških generacij; bili so „večni“. Bili so torej podobni bogovom in svetim ljudem.

Vera v talismane je imela magične predstave že iz zdavnaj minulih časov. Na primer podoba jelena v jamskem slikarstvu je prinašala lovsko srečo. Nekatera plemena so tudi verjela, da si lahko pridobijo nekaj moči živali ali nasprotnika, če so se krasili s kostmi ubitih živali ali nasprotnikov. Zato so nosili talismane iz takih kosti.

● PRAZNOVERJE JE LAHKO STRAH PRED SAMIM SEBOJ

Črne mačke veljajo za prinašalke nesreče, ker so bile spremljevalke čarovnic. Etnologija pa ve, da so nekoč obstajali kult čarovnic. Izvajale so jih verske sekte, ki so obstajale že v kamni dobi in so se obdržale do poznega srednjega veka. Čarovnice so bile nekaj podobnega kot vestalke matriarhalne kulture, ko so častili mater božjo. Bile so tesno povezane z naravo in pripisovali so jim posebne seksualne moči. Zato niso bile čarovnice preganjane zaradi krščanske vere, temveč tudi iz tega razloga. Svoje zatrite nagone so pripisovali čarovnicam, hoteli so jih iztrebiti in sežgati, zlasti v poznem srednjem veku. Takrat je sežiganje čarovnic doseglo višek in so preganjali vsakogar, kdor ni ustrejal tedanjim svetovnim nazorom.

Tudi strah pred uročenimi očmi ima podobne vzroke. Človek je hotel prenesti na drugega tisto, česar se je sam bal. Psihatri poznajo „bo-deči“, nezaupljivi pogled, tipičen za paciente, ki bolehalo za preganjavico. V območju praznoverja je ugotovljeno, da so taki ljudje tudi izredno nasilni. Takim ljudem pripisujejo hud pogled tisti, ki ga imajo sami.

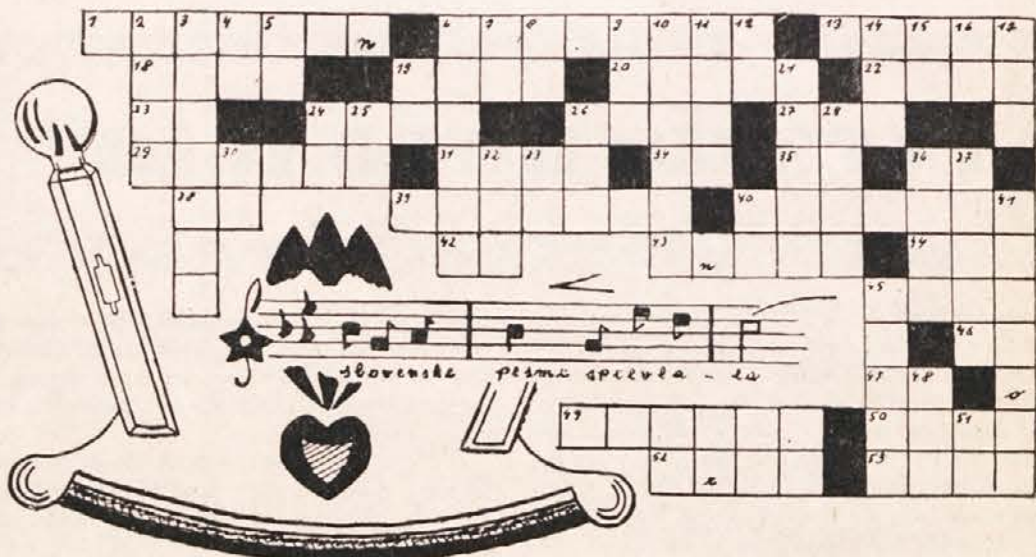
● IZKUŠNJE, KI DANES NE VELJAJO VEČ

Nekatere oblike praznoverja izvirajo iz starih izkušenj, ki pa so danes izgubile veljavo. Primer: če raztresemo sol, to prinaša nesrečo.

Danes je sol poceni, včasih pa je bila najdragocenejša in najredkejša dobrina. Tedaj še ni bilo rudnikov soli in so sol pridobivali samo tam, kjer je prosto izstopala na dan. Trgovina s soljo je bila tako važna, da je vsak knez hotel sam imeti pravico prodaje. Kdor je prevrnil solnico, je uničil premoženje in zdravje družine, ker je sol za človeka nujno potrebna.

Nagradna križanka

Za praznike smo tudi letos pripravili križanko ter bomo med tiste, ki nam bodo pravočasno poslali pravilne rešitve, z žrebanjem razdelili pet lepih nagrad — slovenske knjige in gramofonske plošče. Rešitve nam pošljite (na izrežu iz časopisa ali na posebnem listu) najkasneje do 8. januarja 1979 na naslov: Slovenski vestnik, Gasometergasse 10, 9020 Celovec-Klagenfurt. Pri reševanju želimo mnogo zabave, zlasti pa kup sreče potem pri žrebanju.



Vodoravno: 1. drugo ime za našo ožjo do-dovino; 6. „rezultat“ pridelovanja; 13. mesec v letu; 18. del trupa; 19. prestol; 20. vrtljivi del motorja; 22. vodna žival; 23. predlog; 24. kraj ob Baškem jezeru; 26. spodnja okončina; 27. babica; 29. besednjak; 31. trgovski pomočnik; 34. začetnici imena in priimka avtorja „Cvetja v jeseni“; 35. pritrdilnica; 36. začetnici imena in priimka zaslužnega rojaka, čigar 150-letnico rojstva smo pred kratkim obhajali; 38. igralna karta; 39. potreben nam je po delu; 40. član senata; 42. grška črka (po-jem iz matematike); 43. moško ime; 44. osebni zaimek; 45. lavina; 46. okrajšava za slovenski; 47. predlog; 49. ime začetnika slovenske knji-ževnosti Trubarja; 50. pobočje, strmina; 52. velik ogenj; 53. stari Slovani.

Navpično: 2. opis; 3. obrazložitev; 4. ita-

lijanski tovarnjak; 5. kazalni zaimek; 6. ka-nal; 7. grška črka; 8. veznik; 9. naslovni ju-nak iz znane Gotovčeve opere; 10. nauk o mišljenju; 11. letni posek; 12. veznik; 14. pred-pona, pomeni davno preteklost; 15. egiptčanski bog; 16. začetnici imena in priimka slovenske-ga pisatelja (pred nedavnim smo se spominjali 60-letnice njegove smrti); 17. izrastek na gla-vi; 19. različna soglasnika; 21. tekmovanje v kavbojskih spretnostih; 24. kemijski simbol za lantan; 25. oranje; 26. sukanec; 28. nemški pisatelj (Thomas, avtor romana „Budden-brookovi“); 30. središče vrtenja; 32. organ vi-da; 33. osebni zaimek (množ.); 36. koralni greben; 37. prejšnji avstrijski zvezni predsed-nik (Franz); 40. okrajšava za starejši; 41. vzro-ki; 45. poskus, poskusni vzorec (zastarel iz-raz); 48. trata, ruša; 51. latinski veznik.

Tudi presneto sedmo leto zakona je bilo posledica takratnih izkušenj. Danes je v nevarnosti tretje leto, ker je v tem času največ ločitev.

● NAM PRAZNOVERJE KAJ POMAGA!

Zakaj se je obdržalo še toliko praznovernih predstav? Včasih so nam pri težko rešljivem problemu v pomoč. Posebno pa nam pomagajo pre-magati določen strah. Sigmund Freud, utemelji-telj psihoanalize, je iskal datum smrti v datumu rojstva, poroke itd. S tem je hotel človeka od-vrniti od strahu pred smrtjo.

Mnoga praznoverja pa služijo človeku kot oprostitev. Marsikdo svojo nerodnost ali neum-nost opraviči s tem, da je vstal z napačno nogo. Mnoge oblike praznoverja izvirajo iz „magič-nega mišljenja“, kar še danes občutimo. Mi vsi

imamo v svojem otroštvu, v drugem in šestem letu fazo „magičnega mišljenja“. Tedaj so bile za nas pravljice resničnosti, mi pa smo s strahom pričakovali pošast iz teme.

Torej ne moremo praznoverje preprosto ozna-čiti za nesmisel. Seveda pa je običajna razlaga v sanjski knjigi neumesna. Kljub temu je raz-laga sanj možna. Sigmund Freud je dokazal, da so sanje v resnici zelo pomembne tvorbe, iz katerih sicer ne moremo razbrati prihodnosti ti-slega, ki sanja, temveč iz podzavestne fantazi-je lahko razberemo želje.

Pri intenzivni raziskavi se razkrije veliko tiste-ga, kar velja za praznoverje, kot zelo komplici-ran sestav, v katerem so prastari miti in izročila še neznani vplivi narave, splošen ljudski strah in predstave želja, otroško mislično mišljenje in še drugi pojavi v tesni preteklosti med seboj.

nisem prebral na glas. Radovednosti se ne bo nikoli otesel. Njegova stvar. Ko sem prebral pismo, Ferenc je namigoval, naj bi prišel za njim v Nemčijo, se je izprsil in me sumljivo pogledal. Hodil je okoli mene, da mi je postajalo neprijetno. Ko je rekel, da mi ne privošč, da bi se družil s Ferencem, sem mu vrgel: tovariš ravnatelj, zakaj pa ne? Povejte mi in bom spoštoval vaš predlog, če je le dovolj utemeljen. Seveda ni imel nobenega predloga, namigoval je pa kar naprej. Toliko da mi ni rekel: Gregor, ti si proti naši državi. Miče te Nem-čija, zato si se dogovoril s Ferencem, ko je bil tukaj na obisku, da pojdeš za njim, Veš, Manka, ravnatelj vrta in vrta tudi tam, kjer je že luknja. Tudi taki so med nami. Ali ga prenašam in mu pritrjujem, da imam ljubi mir pred njim, ali pa mu ugovarjam, da ga vznemirjam. Pustim ga ko drek na cesti.“

„Gregor, kako se pa izražati! Sam nisi nič boljši od nas. Ti si vendar učitelj...“

„Kdo že pazi pri nas na lep jezik? Omeni mi vsaj enega. Morda mehanik Dolfe? Morda Čokova Tilda?“

„Dobro, da si omenil Dolfeta. Pomisli, sam ga bolje po-znaš ko jaz, ker stà že večkrat posedela pri kozarčku? Kdaj je bilo nazadnje? Saj je vseeno. Tule je sedel in mi nenadoma rekel: Manka, ali že veš, da Gregor Šipek hodi z Merharjevo Zalo? Naredila sem se nevedno. Kaj me pa briga, če ti hodiš z Brigitte Bardot.“

„Si pa posrečena.“ Gregor Šipek je poželjivo srebnil čaj, se obližnil, nabral usta in rekel: „To ti je povedal? Ali se ne motiš? Mogoče je rekel kaj drugega.“

„Zakaj se čudiš?“

„Ne morem verjeti. Dala sva si besedo, da ne bova obi-rala drug drugega.“ Zazrl se je skozi okno in šel z očmi po cesti. Desnica mu je segla v hlačni žep. „Koliko plačam? Na, je dovolj?“ Vsul je drobiž na točilno mizo.

Natakarica Manka je odbrala kovance in mu vrnila ostanek.

„Če ne maraš, pa nič. Prosil te ne bom.“ Pograbil je z roko drobiž in ga vsul v žep. „Adijo.“

Prizadela sem ga, kako je samo odvihral, si je rekla nata-karica Manka in prestavila stole pri najbližji mizi. S krpo je popila mokre madeže, ki so ostali na tleh.

Gregor Šipek je odšel v trgovino. Prodajalka Dora ga je naveličano pogledala.

„Zale ni?“

„Odpotovala je v mesto. Klicali so jo nujno in je morala takoj na pot.“

„Kako? Avta nima. Se je opogumila in sedla na kolo? Jaz sem peš komaj prihlačal sem.“

Dora je preslišala vprašanje.

„Zakaj mi ne pojasniš?“

„Dejala sem ti, da so jo poklicali in ni mogla odlašati z odhodom. Ali je važno, s čim je odpotovala? Važno je, da se je takoj odzvala. Ja, kaj naj dam? Njeno vprašanje je velja-lo ženski, ki je obstala med vrati. „Zaprte, da mi ne bo pihalo po nogah.“

„Boste vzeli jajčka? Imam sveža. Sinoči sem jih pobrala iz gnezda. Ko sem kuram pretipala ritke, se mi je kar dobro zdelo. Nesejo, vam rečem. Vsaj nekaj dinarčkov bom pa le nabrala. Prodati tako nimam kaj drugega. Še sreča, da imam kure.“

„Gospa, zmotili ste se na vratih. Odnesti boste morali v zadruho. Tam kupujejo jajca. Mi samo prodajamo. Kaj naj vam dam?“

Ženski se je razpotegnil obraz. „Kako ste vihravi in od-rezavi! Vprašati menda smem? Pa nič. Še prosili me boste, da vam kaj prinesem. Od mene ne boste dobili niti lupin.“ Tresnila je z vrati, da je zaropotalo.

„Si jo videl? Jaz pa moram vse mirno požreti. Samo pri-jaznost zahtevajo od mene. Ta ženska sploh ni bila zado-voljna, da sem ji pojasnila, kam naj bi se obrnila. Presneta coprnica.“

„Nikar je ne žali. Učimo se vsak dan lepega vedenja.“ je mirno rekel Gregor Šipek in omolknil. Nabiral je misli. Zala Merhar mu ni povedala, da se bo odpeljala v mesto. Na avtobus ni šla, odpelje že s svitom. S kolesom ni niti

varno niti priporočljivo. Utrudi se in omaga. Avtomobilisti neradi ustavljajo in najrajši prezrejo dvignjene palce.

Njo bodo sprejeli. Le kdo se ji more odreči?

Ze samo ti njeni pozvanjajoči uhani in njen smeh. Prijaz-no se ji razpotegne ves obraz. Oči ji svetijo izzivalno. Če sodi samo po sebi, je uganil pravo. Mora zvedeti podrobnosti. Po-skusil bo z najmilejšim glasom.

„Kdaj se bo vrnila? Dora, nikar mi ne prikrivaj. Tebi je zaupala, vedve ničesar ne zamočita med sabo. Lepo je imeti tako prijateljico. Zaupanje je bistvo našega hotenja.“

Prodajalka Dora je prišla za vabo. Godilo ji je, da je Gregor Šipek tako prijazen z njo. „Če te primerjam s tole žensko, ki me je pravkar razjezila in razočarala, si ti njeno pravo nasprotje. Znaš biti prijazen, Gregor. Zameri ti le to, da me vpričo poslovodkinje preziraš. Vedeš se, kakor da me ne opaziš. Samo v njo rineš in se ji dobrikaš. Nisem slepa, da ne bi videla. Če sama ne bi opazila, bi tudi prej ali slej zvedela. Razve se, ko niti najmanj ne pričakuješ.“

„No, no, pritrdim ti in potegnem s tabo. Kljub temu si se malo oddaljila od snovi. Ti bom že pomagal, da bova raz-vozlala, kar je zapeto. Torej, Zala je morala oditi v mesto? Ja, to si mi že povedala. Kako pa je potovala?“

„Z avtom.“

„Hopla, je rekel policaj Cefizlj, ali te imam.“

Dora je skomignila z rameni in pokazala užaljenost.

„Kaj te je pa pičilo?“

„Pripoveduješ mi bedarije. Niti ne poznam tvojeja po-licaja... Kako je že bilo ime onemu drugemu?“

„Cefizelj... Kako da se je odpeljala z avtom? Nima ga. Od sinoči do davi ga gotovo ni dobila dostavljenega v hišo. Mogoče so naredili trgovci pri njej izjemo?“

„Kaj še nisi videl nobenega avta na cesti? Mislim reči, ali se ne more peljati z avtom, tudi če ni njen?“

„V tem grmu tiči zajec. Se mi je kar zdelo, da se dogaja nekaj posebnega.“

(Dalje v prihodnji številki)

Uspešen občni zbor SPD „Zarja“

V Železni Kapli je preteklo nedeljo bil že dolgo potreben občni zbor SPD „Zarja“. V dvorano hotela Obir je prišlo daleč preko 100 članov in prijateljev društva, ki so pazljivo spremljali potek in poročila, ter izvedli tudi volitve novega odbora. Zborovanje je pričel in opešal harmonikarski orkester iz Ljubljane, ki je nastopal večer poprej, prireditev pa je zaključil kratek film tov. Jeharta (predstavniki Filmskega kluba Prevalje).

Predsednik Kuhar Peter je v uvodu pozdravil zbrane člane in navzoče goste: med njimi predsednika ZSO dr. Francija Zwitterja in tajnika inž. Feliksa Wieserja, predsednika SPZ Valentina Polanška in predsednika Slovenskega planinskega društva Lubo Urbajsa, ter seveda tudi harmonikarski orkester, kateremu se je še posebej zahvalil za podarjeni „Venček koroških pesmi“. Gostje, člani ZSMS občinske konference Ljubljana-Moste-Polje pa so po prireditvi podarili društvu mnogo lepih slovenskih knjig.

Najprej so se navzoči z enominutnim molkom spomnili umrlih članov. V svojem poročilu je nato predsednik podal pregled dela od zadnjega občnega zbora, omenil nekaj najvažnejših uspe-

skupnim delom pa se je dalo in se bo še dalo doseči tudi nadaljnjih napredkov in uspehov. Skupina združuje mladino in je aktivna, potrebuje pa pomoč in podporo.

● O delu športne sekcije je poročal Miha Traunik: Zimske športne sanjarske in smučarske tekme, ki jih prireja SPD „Zarja“, so zelo uspešne in letos bodo že 11. oz. 10. po vrsti. Vodje sekcije in domačini v Lepeni so k temu veliko doprinesli. Našel je še druge športne akcije, zboljšala pa naj bi se udeležba na strokovnih seminarjih in sodelovanju s SZS v Celovcu.

● Obširno poročilo blagajnika je podal Kuhar Mihi. Poročal je o ogromnih izdatkih, ki jih ima društvo oz. po-

kulturnega udejstvovanja koroških Slovencev na vseh področjih in kritično osvetlil povezavo in sodelovanje med krajevnimi društvi in Slovensko prosvetno zvezo.

Pravtako je tudi povedal, da se s skupnimi naporami da veliko doseči in da bi bilo občne zbere treba sklicevati vsako leto.

● Navzočim je spregovoril tudi predsednik ZSO dr. Franci Zwitter. V izvajanjih se je dotaknil „Leta človekovih pravic“ in „Mednarodnega leta otroka“ ter zarisal naša nujna, predvsem bodoča prizadevanja. Enako važno vlogo je pri tem dal kulturnim in gospodarskim prizadevanjem. Idealizem prosvetnih delavcev pa je označil kot vzoren. Dotaknil se je tudi perečih vprašanj okoli Reberce in občinskih volitev ter iz razumljivih razlogov svaril pred ožino in sektaštvom v teh pogledih.

Stari odbor je dobil razrešnico brez protiglasu, izvoljeno pa je bilo sledeče predsedstvo: predsednik Peter Kuhar, podpredsednik Franc Sadolšek-Mikej, tajnik Miha Traunik ter namestnika Franci Sadolšek in Karolina Blajs, blagajnik Erni Blajs in namestnik Mihi Kuhar, knjižničar Anka Hribar in namestnik Valentin Polanšek.

Vsaka posamezna sekcija izvoli še dva ali več odgovornih vodij.

Za zasluge, ki so si jih pridobili za društvo v pretekli dobi, je občni zbor imenoval za častne člane Antona Jerlich-Brečka v Lobniku, Miha Sadolšek-Mikeja v Lobniku in Kuhar Heleno.

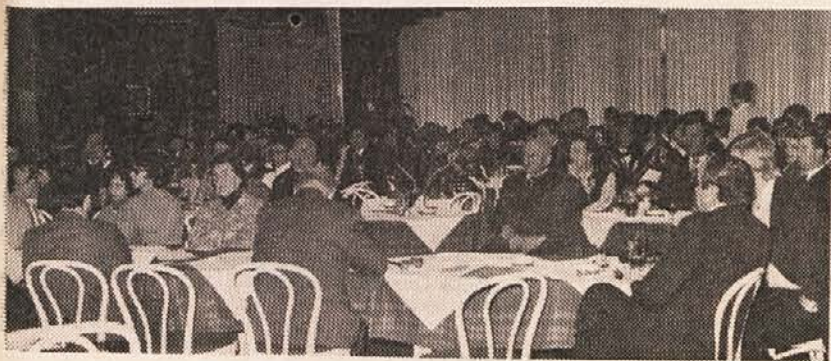
Soglasno sprejeta je bila tudi izjava oz. resolucija profesorju Gattererju za objektivno poročanje o gospodarskih problemih občine Železna Kapla oz. Podjune v oddaji Teleobjektiv (objavljena na 4. strani).

Pravtako je bilo tudi sprejeto povzemanje članarine, s tehničnimi pomanjkljivostmi pa so si navzoči ogledali še film o „Florjanovem petju v Lepeni in Lobniku“. Film bo ob prvi priložnosti ponovljen, predvajal pa se bo tudi ostali prerez kulturnega dela društva „Zarja“, ki je posnet na filmskem traku.

samezne sekcije, ter o prizadevanjih, da se ta denar tudi nekako zbere. Seveda se je zahvalil vsem, ki društvo podpirajo s subvencijami.

Pregledovalec računov Blajs Erni pa je povedal, da so računi v redu in so navzoči dali blagajniku razrešnico.

● Ker se k diskusiji nihče ni javil, je spregovoril predsednik SPZ Valentin Polanšek. Naglasil je važnost in vlogo



hov, izrazil pa tudi nekaj načelnih misli, ki so vedno veljavne. Dejal je, da SPD „Zarja“ ponosno izpolnjuje svoje obveze, ki jih je prejelo od svojih prednikov, predvsem od nekdanjega predsednika F. Pasterk-Lenarta, da v „Zarji“ lahko sodeluje vsak, ki je pripravljen prispevati za slovensko skupnost, in da je društvo gonilna sila kulturnega kot tudi gospodarskega življenja in razvoja v občini. Poročilo je zaključil z zahvalami vsem aktivnim, vsem članom in prijateljem ter centralnim organizacijam.

Sledila so poročila posameznih sekcij, iz katerih objavljamo kratke izvlečke:

● Za pevce je podal poročilo zborovodja Jožko Wrulich. Našel je mnogo krajev doma in v tujini, kjer sta moški in mešani zbor nastopala, omenil dobro sodelovanje s pevci sosednjih društev, spregovoril o vsakoletnih prireditvah, o nastopih v Valjevu in Osijeku ter o nabavi enotnih oblek za zbor (zahvala podjetju TAM). Poprosil je navzoče in mladino, da se aktivno vključujejo v zbor, da bo tudi v bodoče zagotovljena slovenska petje v društvu kot pri cerkvenih potrebah.

● Za folkloro sta poročala Helena Kuhar, ki je prikazala razvoj te dejavnosti, nastajanje treh skupin in omenila tudi težave pri organizaciji in nabavi noš ter Franci Sadolšek, ki je našel najlepše uspehe folklorne in povedal, da je skupina doslej opravila 107 nastopov.

● Knjižničarsko poročilo je podal Valentin Polanšek. Menil je, da v današnjem modernem stresnem in hitrem času knjiga prejema vse premalo pozornosti. Za razvijanje knjižničarstva žal ni danih pravih pogojev (prostori, finance), vendar bomo skušali v bodoče le nekaj izboljšati. K temu naj prispeva tudi knjižna zbirka SPZ.

● Za tamburaško sekcijo je spregovorila Bredica Sadolšek. Tamburaška dejavnost ni lahka. Z požrtvovalnim in

SREČANJE IZOBRAŽENCEV

v Domu kulture v Tinjah

2. januarja 1979 ob 10. uri
Predava: prof. Alojz Rebula

KLUB SLOVENSKE OBČINSKIH ODBORNIKOV

vabi na celodnevni

seminar

ki bo v četrtek 28. decembra 1978 od 10.00 do 16.00 ure v dijaškem domu Mohorjeve, 10.-Oktober-Straße 25 v Celovcu.

Spored:

10.00 O spremembah Splošnega občinskega reda (AGO) bo informiral dvorni svetnik dr. Ralf UNKART od urada koroške deželne vlade; nato diskusija.

14.00 Razprava o skupnih točkah v programih in propagandi samostojnih listov za občinske volitve 1979. Sodeloval bo med drugimi tudi višji vladni svetnik dr. Pavel Apovnik.

Prijave na naslov Kluba: Koschatsstraße 10, 9020 Celovec, tel. (0 42 22) 72 5 65-26

Tomaž Koban 75-letnik

Pred nedavnim je obhajal 75-letni življenjski jubilej Tomaž Koban, pd. Šmon iz Šentkandolfa pri Kočmari vasi. Zanj ni znano samo, da je zaveden in aktiven pripadnik naše narodne skupnosti, temveč tudi to, da se je že kot petnajsetletni fantič zapisal petju in pozneje drugim dejavnostim — tako predvsem zadružništvu — to je dejavnostim, ki so v dobrobit našemu človeku. Kljub letom je mladeniški in poln pobud in še sredi narodnega življenja. Tako je odbornik posojilnice, Zveze slovenskih zadrug in Slovenskega prosvetnega društva „Gorjanci“. Zaradi njegovega prisrčnega značaja, skromnosti in bogatih življenjskih izkušenj je bil izvoljen tudi v kočmariški občinski odbor, kjer vredno zastopa interese našega prebivalstva.

Nihče ne bi prisodil Tomažu Kobanu, da si je naložil že osmi križ na ramo, tako mladosten je videti in prav takšna so tudi njegova nazoranja polna napredne miselnosti, ki jo po navadi pripisujemo samo mlajšim. Da je prav zaradi tega priljubljen in spoštovan pri prebivalstvu ni treba še posebej poudarjati.

Tako je tudi razumljivo, da so jubilaranta na njegovem domu počastili naši prosvetaki, zadružniki in pevci SPD „Gorjanci“, ki so pod vodstvom predsednika društva Jo-

zeja Packa zapeli celo vrsto pesmi in tako dostojno počastili praznik tega zaslužnega moža. Jubilarantu je v imenu vseh čestital poslovodja Posojilnice Erih Čimžar in se mu iskreno zahvalil za prizadevnost in delo, ki ga vlaga v prid naše narodnostne skupnosti na Koroškem.

Številnim čestitkam se pridružujejo uredništvo Slovenskega vestnika ter številne v Zvezi slovenskih organizacij včlanjene organizacije z željo, da bi bil zdrav in zadovoljen ter poln fistege zanosa, ki mu daje moči, da je še vedno vitalen in ustvarjalen.

Vse dobro za praznike in za novo leto želi prijateljem in odjemalcem, ki jih v novem letu pričakuje

KNJIGARNA

Naša knjiga

CELOVEC, PAVLIČEVA 5-7

Vsem naročnikom prijetne praznike in obilo sreče v novem letu

tiskarna Drava

PODLJUBELJ - BOROVLJE

Za praznike mnogo zadovoljstva in obilo uspehov v novem letu

Z E L I

DR. FRANCI ZWITTER
ODVETNIK

Celovec, Paulitschgasse 5-7

Slovenska športna zveza namerava prirediti skupno s krajevnimi prosvetnimi društvi začetkom novega leta 20-urne

tečaje jazz-gimnastike

za mlade med 16 in 60 leti sedaj tudi v Borovljah, Bilčovsu, Št. Jakobu v Rožu in v Železni Kapli.

Jazz-gimnastika se uveljavlja vedno bolj kot modni šport današnje generacije. Navdušuje brez starostne meje, vsakogar, ki ima le nekaj smisla za ples in za ritem.

Stori nekaj v svoj prid in za svoje razvedrilo! Prijavi se!

Prijave so možne pri domači hranilnici (Borovlje, Bilčovs) oziroma pri krajevnem prosvetnem društvu (Kapla, Št. Jakob). Prispevek za odrasle bo znašal S 200.—, za vajence in študente S 100.—. Podrobnosti o točnem začetku in kraju tečaja bodo razglašeni na plakatih in letakih.

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni vabi na

NOVOLETNI KONCERT

ki bo v soboto 6. januarja ob 19. uri pri Voglu v Št. Pri-možu.

Nastopata: „Logaški oktet“ iz Logatca in mešani zbor SPD „Danica“

Prisrčno vabljeni!

IGRA „SLEHERNIK“

● v torek 26. decembra 1978 ob 14. uri v farni dvorani v Šmarjeti v R.

Prireditelj: farna mladina v Šmarjeti v R. Gostuje mladina iz Pliberka

● v torek 26. decembra 1978 ob 19.30 uri v farni dvorani v Pliberku.

Prireditelj: farna mladina v Pliberku. Igra domača mladina.

BOŽIČNA KULTURNA PRIREDITEV

v torek 26. decembra 1978 ob 14.30 uri pri Adamu v Svečah. Pojejo in recitirajo otroci, dekleta ter moški zbor „Kočna“ v Svečah.

Prireditelj: SPD „Kočna“ v Svečah.

IGRA „ROŽMARIN“

v torek 26. decembra 1978 ob 14. uri v farni dvorani v Sel-lah. Igrajo domači igralci.

Ob 18. uri SELSKI PLES. Prireditelj: DSG Sele. Igrajo „The Spiders“

Slovensko prosvetno društvo „Jepa-Baško jezero“ vabi na sklopično predavanje z barvnimi diapozitivi

„POTOVANJE PO POLJSKI“

v petek 5. januarja 1979 ob 19.30 uri pri Pušniku v Raten-čah.

Predava: prof. Štefan Pinter
Prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Borovlje“ vabi na tradicionalni

BOŽIČNI KULTURNI POPOLDAN

v torek 26. decembra 1978 ob 14.30 uri v Borovljah v gostilni pri pošti.

V sporedu sodelujejo:

inštrumentalni ansambel „Drava“, pevski kvartet „Vrtiča“ iz Slovenjega Plajberka, Danica in Pepca Čertov iz Slovenjega Plajberka

Prisrčno vabljeni!

KONSUM

forum

wünschen
allen Mitgliedern und
Kunden ein
frohes Weihnachtsfest und
gesundes, erfolgreiches
1979



Herman Žele

O P E L
ZASTOPSTVO
NONČA VAS
EINERSDORF



želi vesele praznike
in srečno novo leto

1979

Odborniki in kandidati

Enotne liste

MESTNE OBČINE
P L I B E R K



voščijo svojim zvestim volivcem
in somišljenikom vesele božične
praznike ter srečno,
uspehov polno novo leto 1979

Zvestoba za zvestobo!

Prijetne praznike
in uspešno
novo leto 1979

gostilna pri

„Tišlarju“

družina Gabriel



ŠT. JANŽ V ROŽU, p. Svetna vas
telefon (0 42 28) 23 00

LESNA TRGOVINA IN ŽAGA

Štefan Trampuš

NONČA VAS — PLIBERK
EINERSDORF — BLEIBURG



želi vsem, ki se poslovno povezujejo s
podjetjem, vesel božič in srečno ter
zadovoljno novo leto 1979

Zadovoljne božične praznike ter zdravo in uspešno
novo leto želi vsem svojim članom, sodelavcem in
poslovnim prijateljem



Posojilnica Pliberk

VSEM PRIJATELJEM, SODELAVCEM, ODJEMALCEM IN KUPCEM
ŽELIMO VESEL BOŽIČ IN SREČNO NOVO LETO 1979



topsport

tovarna športnih izdelkov
in športnih rokavic

Tudi v letu 1979 se Vam priporočamo
z našo trgovino v tovarni
ki Vam ugodno nudi

- smuči
- vezi
- smučarsko obleko
- rokavice
- očala in drugo

CARIMPEX

VELETRGOVINA S POHIŠTVOM

I Z V O Z
U V O Z
T R A N Z I T



CELOVEC - KLAGENFURT

Gabelsbergerstraße 24
telefon (0 42 22) 82 4 98

Zadovoljne
božične praznike
in uspešno
novo leto!

Janez Weiss

KROJAŠTVO

ŠT. JANŽ V ROŽU
telefon (0 42 28) 23 01

Podružnica

C E L O V E C
Spittalgasse 12
tel. (0 42 22) 72 4 35

Vesele praznike
ter
srečno in uspešno novo leto
vam želi

ee elektro enzi

PLIBERK - BLEIBURG

telefon (0 42 35) 22 92

Vesel božič in srečno novo leto
vsem gostom in prijateljem
naše hiše



HOTEL - RESTAVRACIJA

BREZNIK

PLIBERK - BLEIBURG



intrade

zunanjetrgovinska družba z o. j.

CELOVEC, VIKTRINGER RING 5 - TEL. (0 42 22) 33 1 84

želi svojim poslovnim prijateljem vesele praznike
in uspeha polno novo leto 1979!

ELAN-SKI

Ko jih spoznaš,
jim ostaneš zvest —
kot Ingemar Stenmark

MOON-BOOTS

od 210 do 230 šil.

ELAN-Sport-Shop

BRNCA/FÜRNITZ

Kärntner Bundesstraße
Telefon (0 42 57) 315



Vesele božične
praznike in
srečno novo leto
vsem poslovnim
prijateljem
in znancem

želi

g. kapus

centralne kurjave
sanitarne in
vodovodne
naprave

Bilčovs - tel. (0 42 28) 22 38

A&O samopostrežna trgovina
gostilna s tujskimi sobami

Janko Ogris

V BILČOVSU
telefon (0 42 28) 22 49



Vsem cenjenim odjemalcem,
gostom in prijateljem ter
bivšim sotrpinom izseljencem
vesele praznike
in srečno novo leto!

Podjetje za električne instala-
cije vseh vrst in izdelavo moder-
nih stikalnih naprav

Strokovna
elektrotrgovina

Ing. T. Schlapper

ŠT. JAKOB V ROŽU
telefon (0 42 53) 216

želi vsem odjemalcem in naroč-
nikom vesele božične praznike
in srečno novo leto

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih orga-
nizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič;
odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in upra-
va: 9021 Klagenfurt/Celovec, Gasometergasse 10, tele-
fon 32 5 50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z
o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

Prijetne praznike in srečno novo leto
želi vsem poslovnim partnerjem



Posojilnica Šmihel

VESEL BOŽIČ IN SREČNO NOVO LETO ŽELI

G O S T I Š Č E

JUENA

ALOJZ IN LENKA GREGORIČ ČEPIČE - GLOBASNICA



HADERLAP MODNI SALON

želi cenjenim odjemalcem in prijateljem
prijetne
praznike
in uspešno
novo leto

Celovec - Klagenfurt
Tavriser Str. 100 ☎ 21 4 41

Vsem cenjenim odjemalcem, znancem in prijateljem želi vesele praznike in srečno novo leto

Gašper in Angela Ogris-Martič

trgovina
trafika in tujske sobe BILČOVŠ telefon (0 42 28) 22 51



Blagoslovljene božične praznike
in zdravo novo leto želi

T R G O V I N A

Krivograd

ŠMIHEL PRI PLIBERKU

Vesele praznike
in srečno novo leto
želi
vsem odjemalcem



TRGOVINA

Kušej ŠMIHEL

in Spar PLIBERK

Trgovina s čevlji

Anton Koren

Št. Jakob v R., tel. (0 42 53) 328

želi cenjenim odjemalcem in prijateljem
prijetne božične praznike
in uspešno novo leto

Vsem obiskovalcem, odjemalcem in gostom blagoslovljene
božične praznike in srečno
novo leto

TRGOVINA IN
RESTAVRACIJA

Šoštar- Smrečnik

GLOBASNICA

tel. 0 42 36 / 23 10 01

Vsem delavcem in prijateljem prijetne praznike in obilo uspeha
v novem letu želi



T E S A R S T V O

GASSER

BILČOVŠ, tel. (0 42 28) 22 19

Vesele
božične praznike
in srečno novo leto
Vam želi

družina Leitgeb

SPD „DANICA“ v Šentvidu v Podjuni
želi vsem znancem
in prijateljem
vesele božične praznike
in srečno novo leto.

Zahvaljujemo se vsem, ki so nas pri
gradnji kulturnega doma podprli in
nas še želijo podpreti.

Odbor



KLIEŠCI
FILM IN
OPRETTISK
BISTOK
LINENGLASSE 50
WOL CELOVEC
TEL. 04222/8006

ZNAK PRIČA O KVALITETI TVRDK

TRGOVINA S STROJI

MAKS TRAUN

PLIBERK BLEIBURG

ŽELI POSLOVNIM
PRIJATELJEM
VESELE PRAZNIKE
IN USPEHOV
POLNO
NOVO LETO

Trgovina nudi po ugodnih
cenah in plačilnih pogojih
● kmetijske stroje
● šivalne stroje
● radioaparate
● kolesa in motorna kolesa

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO
BOROVLE

želi vsem prosvetašem
in prijateljem društva
vesele božične praznike
in uspehov polno ter
zdravo novo leto



ELEKTRO - SUPANZ

BRANČA VAS PRI BILČOVŠU
telefon (0 42 28) 22 97

želi cenjenim odjemalcem, znancem in prijateljem
prijetne božične praznike in uspešno novo leto!



VESELE
BOŽIČNE PRAZNIKE
IN SREČNO
NOVO LETO



Veletgovina — import — eksport
Radenska in Rogaška mineralna voda
uvoz piva

Kristijan Breznik

9020 CELOVEC, VÖLKERMARKTER STRASSE 99
telefon 31 6 70 — telex 42228

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO,
USPEHOV POLNO NOVO LETO 1979 ŽELIMO
VSEM PRIJATELJEM TUKAJ IN V DOMOVINI!

DRUŽINA

inž. Čistimir in Marica BAUER
ZELTWEG

VSEM PEVKAM IN PEVCAM
TER PRIJATELJEM NAŠE PESMI
PRIJETNE PRAZNIKE IN ZADOVOLJNO
NOVO LETO ŽELIJO

PEVOVODJE

Slovenske prosvetne zveze
in včlanjenih društev

Vsem prijateljem in znancem ter
občanom pliberške občine želi vesele
božične praznike in uspeha polno
novo leto

mesni svetnik

STANKO VAVTI

z družino



HOTEL "PAKA" iz VELENJA
(Slovenija)
vas vabi v nočni bar.
tel. 063-851-220.
Obiščite restavracijo "Jezero",
tel. 063-850-170.

Zadovoljne božične praznike in srečno novo leto želi

Mihael Antonič

TRGOVINA
HOTEL

REKA PRI ŠT. JAKOBU V ROŽU

Vsem članom in prijateljem lova
prijetne praznike in bogat lovski blagor
v novem letu 1979 želi

KLUB
PRIJATELJEV
LOVA



*Veseli božič
in srečno novo leto 1979
želi*



Hranilnice in Posojilnice

Bilčovs
Borovlje
Celovec
Dobrla vas
Galicija
Glinje
Globasnica
Hodiše
Kostanje
Kotmara vas
Ledince
Ločilo
Marija na Zilji
Pliberk
Podljubelj
Podravlje

Radiše
Sele
Slovenji Šmihel
Št. Jakob v Rožu
Št. Janž v Rožu
Škofiče
Šmarjeta v Rožu
Šmihel pri Pliberku
Štebenj pri Beljaku
Št. Tomaž
Velikovec
Vovbre
Ziljska Bistrica
Želinje
Železna Kapla
Žvabek

SPREJEMAJO VLOGE na

Hranilne knjižice
Premijsko varčevanje
Stanovanjsko varčevanje
Varčevalna pisma

VODIJO IZVAJAJO DAJEJO

Vaše žiro račune in mezdne konte
plačila in nakazila
posojila in kredite
po ugodnih pogojih

POSREDUJEJO

pocenjena posojila za kmetijstvo,
obrt in gostinstvo

MENJAJO

in posredujejo tuje denarje

Kmečke gospodarske zadruge

Borovlje
Brnca
Dobrla vas
Globasnica
Št. Jakob v Rožu

Št. Janž v Rožu
Pliberk
Podravlje
Škofiče
Železna Kapla

dobavljajo gospodarske in gospodinjske
potrebščine, semenja, gnojila in vseh vrst stavbeni
material
Cene, plačilni pogoji in dostava so ugodni!

Zveza slovenskih zadrug v Celovcu

PAVLIČEVA 5—7
A 9020 CELOVEC

TELEFON 70 5 65 serija, TELEX 2162

se pri poroču za izvedbo
vseh Vaših denarnih poslov

- Ekspresno prenakazovanje in plačevanje
v tuzemstvo in v inozemstvo
- Menjalnica po najugodnejših tečajih
- Safeji
- Depot knjižic in vrednot
- Poštni predali
- Nočni tresor

Živinorejske zadruge

Globasnica
Libuče

Št. Primož
Žitara vas